

25. 614

ԻԲՄԻԱ - ԶԻՆԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐԻ
ԻՏԱԿԱՆ - ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՅ

Ա. ՄԵԼՆԱԼԿԱՆԻՍ

ԳՅՈՒՂԱՑԻՈՒԹԹԱՆ
ԿՑԱՆՔՆ ՈՒ ՊԱՅԳԱՐԸ
Զ Ի Ն Ա Ս Տ Ա Ն Ո Ւ Մ

27.06.2013

25.08.4

115 JAN 2010

ԿՈՄԱՆԴԱՆԵՐԻՍ.—ԶԻՆԱԿԱՆ ՀԱՐՑՆԵՐԻ ԳԻՏԱԿԱՆ—
ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

333.301(51)

Ա. ՄԵԼՆԱԼԿՍԵՆԻՍ

Մ-53

48

ԳՅՈՒՂԱՅԻՈՒԹՅԱՆ ԿՅԱՆՔՆ ՈՒ
ՊԱՅՔԱՐԸ ԶԻՆԱՍՏԱՆՈՒՄ

1008
36606

Թարգմ. ԹՈՒՐՇՅԱՆ

ԳԵՅԶՐԱՆ

1981

ՓԵՐՆՎԱՆ

ՊԵՏՏՐՈՍԻ ՏՊԱՐԱՆ
ՊԼԱՎԼԻՏ 6953 (Բ)
ԶԲԱՏ. յՁ 1897
ՊԱՏՎԵՐ 5602
ՏՐԲԱԺ 4000

Ձինաստանում ապրում է ավելի քան 400 միլիոն
մարդ։ Դա կազմում է ամբողջ մարդկության մեկ քա-
ռորդը և $2\frac{1}{2}$ անգամ ավելի յե մեր Միության բնակչու-
թյունից։ Այդ 400 միլիոնից վոչ պակաս 350 միլիոնը
գյուղացիներ են։

Ձինական գյուղացիները շատ խնամքով և մեծ
վարպետությամբ են մշակում իրենց հողերը։ Միայն
ամենավատ հողերն են տարեկան մեկ անգամ բերք
տալիս։ Սովորաբար նրանց հողերը յերկու, իսկ շատ
տեղերում ել յերեք անգամ են բերք տալիս։ Դրան նը-
պաստում են յերկրի կլիմայական պայմանները։

Թվում է, թե այդպիսի յերկիրը կարող է աշխար-
հիս շտեմարանը լինել։ Թվում է, թե այդպիսի յերկրի
Ժողովրդի մոտ հացը շատ առատ պիտի լինի։

Սակայն ամենուրեք, բացի Խորհրդային Միություն-
նից, աշխարհը կառուցված է այնպես, վոր նրանք, վո-
րոնց աշխատանքով ստեղծվում է հարստություն, իրենք
տառապում են աղքատության և սովի ճիրաններում։

Ձինաստանում աշխատավորության ապրած սովը,
աղքատությունը և ավերը քայքայել են յերկրի ամբողջ
Ժողովրդական տնտեսությունը։ Դրա հետ միասին աշ-
խատավորությունը դիտակցում է, վոր հեղափոխու-
թյունից բացի՝ ուրիշ միջոց չկա ազատվելու սովամահ
կործանումից։ Ամբռնմիս աճում են հեղափոխական
մարտիկների թվանունը։ Ահի՜ արդե՞ք տղաքուհիք

թե ինչպիսի խոշոր անասնաբուծական ունի 350 ժիւիոն չինական դյուղացիութեան հեղափոխութեանը, յերբ այդ հեղափոխութեան գլուխն է անցնում բանվոր դասակարգը, վորը վերջին տասը տարիներէ դաժան և արյունահեղ պայքարում կռած ու կոխված իր հերոսական կոմունիստական կուսակցութեանն ունի:

1. ԿԱՎԱԾԱԾՅԵՐՆ ՈՒ ԿԱՊԱԼԱՌՈՒՆ. ՀՈՂԻ ԿԱՊԱԼԸ

Զինաստանում մշակելի հողի կեսից ալելին դրավել են կալվածատերերը: Վոր գլխավորն է, նրանք դրավել են ամենալավ հողերը: Պարզ է, վոր կալվածատերն ինքն այդ հողերի վրա չի աշխատում: Նա այդ հողերը վաճարի կտորներով վարձակալով և տալիս դյուղացիներին. — հաճախ նույն այդ դյուղացիներին՝ վորոնցից խել ու գրավել և այդ հողամասերը: Ինքը կալվածատերը յերբեմն ապրում և քաղաքում, իսկ դյուղում ունի իր ծառաները, վորոնք դյուղացիներից հալածում են վարձավճարը: Յերբեմն ել նա քնակվում և դյուղում, վորտեղ նա բերդանման տուն ունի: Կալվածատերերի տները չըջապատված են բարձր քարե պարիսպներով, վորոնք դետեր ունեն: Նա ունի իր զինված պահակները, վորոնց ողնութեամբ ճնշում և անհնազանդ դյուղացիներին: Յերբեմն ել նա սեփական բանտ և կառուցում այդ դյուղացիներէ համար:

Կալվածատիրոջ վարձակալով հող վերցնող դյուղացին նրան սխալ տա կամ բերքի մի մասը և կամ վճարի վորոշ գումար: Ավելի հաճախ կալվածատերը վարձավճարը վերցնում և հացահատիկով: Յեթե դյուղացին իր հողամասից հավաքեց 3000 կիլոգրամ բրինձ,

տալա որեքի համաձայն 1500 կիլոգրամը հանձնում և կալվածատիրոջը, մերջնիս հողն ողտագործելու համար: Դիչ չեն այնպիսի դեպքեր, յերբ վարձակալը 3000 կիլոգրամ բրինձից 1800-ը կամ 2000-ը տալիս և կալվածատիրոջը:

Յերջանիկ է այն վարձակալը, վորն իր բերքի միայն կեսն է վճարում կալվածատիրոջ: Շատ հազվագյուտ դեպքերում միայն՝ կալվածատերը վարձակալից վարձավճարից բացի ուր, բուն չի պահանջում: Սովորաբար դյուղացին վարձավճարը հանձնելիս, պետք է հյուրասիրի կալվածատիրոջը: Յեթե հողը տարեկան յերկու անգամ և բերք տալիս, տալա վարձավճարը մութվում է յերկու անգամ և դյուղացին ել յերկու անգամ հյուրասիրութուն և սարքում կալվածատիրոջ համար: Այս առթիվ վարձակալը պետք է հող տանի, վոր կալվածատերը դոհ մնա իր հյուրասիրութունից: Գյուղացու համար դա քաջքայումն է: Բացի դրանից՝ նա տոներին նվերներ պետք է տանի կալվածատիրոջ—սաղեր, ձուկ, բանջարեղեն. բացի այդ նա նվերներ պետք է տա նաեւ կալվածատիրոջ գավակներին: Յերբ կալվածատերը տուն է շինում, ապա ստիպում և դյուղացիներին ձրի աշխատել շինութեան վրա: Յեթե կալվածատերն իր սեփական տնտեսութեանն ունի, ապա դյուղացին տարեկան 20-30 որ սխալ աշխատի նրա տնտեսութեան մեջ:

Հողագործի դյուղացին, նույնիսկ այդ ոտրկալան պայմաններով հեշտութեամբ չի կարողանում կալվածատիրոջից մի կտոր հող վերցնել կապալով: Իր յեկամուտն անբերրութեան կամ զորքերի պատճառած աղերմունքների դեպքերումն անգամ, յերբ դյուղացին (վարձակալը) վաճառեց չի բանեալ տալու: Այդ նպատակով նա

վարձակալից պահանջում և գրավակառնի մեծածախ համարձակմամբ նախորդ՝ մի տարի առաջ։ Փողը պետք է մուծվի մեկ անգամից—պայմանագիրը կնքելիս։ Այդպիսով գյուղացին ընկնում է յերկու լծի տակ—կալվածաժառիրոջ և վաշխառվի։

Կալվածատերն իր տիրապետութունը գյուղացիության վրա ապահովելու համար՝ կաղմակերպում է գինաված մարդկանց հատուկ ջոկատներ։ Նա ստում է գյուղացիներին, վոր այդ արվում է ավադակների հարձակումներից պաշտպանվելու նպատակով։ Գյուղացիության վստահութունը գրավելու համար, այդ ջոկատներին տրվում է «ժողովրդական սպառազինումն» (միննուան) հորջորջումը։ Նրանք պահվում են տեղական գյուղացիության հաշվին։ Նրանց պահելու համար հավաքվում է առանձին հարկ։ Կալվածատերը նույնիսկ ստիպում է գյուղացիներին ծառայելու մինտուանի մեջ։ Ամրոզությամբ հողատիրոջ յենթարկված գյուղացին, համոզված լինելով անդամ, վոր այդ «գյուղացիական սպառազինումն» ուղղված է աշխատավորության դեմ, նորից ստիպված է ծառայելու նրա շարքերում։ Գյուղացին այդ բանում համոզվում է կալվածատիրոջ հետ իր առաջին լուրջ ընդհարումից հետո։

Գյուղական այդ բաղմաթիվ ու բաղմադիտի հարկերից և տուրքերից հետո, այնքան քիչ է մնում, վոր նա չի կարողանում յուր զնալ մինչևիկ հաջորդ բերրը և ստիպված է լինում կամ քաղաք դնալու կողմնակի աշխատանքի և կամ վարձվելու վորպես բառուկ։ Նույնիսկ շատ լավ բերքի ժամանակն անգամ գյուղացին հաղիվ չառ լավ բերքի ժամանակն անգամ գյուղացին հաղիվ է կարողանում ծայրը-ծայրին հասցնել։ Նրա ամբողջ հողատիրոջ չի կարողանում մի հատուկ ցուցանիշ և

վորը գիշերներն ելանկողնի տեղ է ծառայում։ Նրա յենրեսաները ման են գալիս մերկ կամ ցնցոտիներ հագած։ Նա կերակրվում է բանջարեղեններով, սունկով, կարտոֆիլով, ամենավատ տեսակի բրնձով, իսկ վատ տարիներին՝ մորեսանման միջատներ և վորսում և ծառերի կեղեվ և հավաքում, վորպեսզի մի վորեն բանով ցնի իր ստամոքսը։ Յեթե անրերրիութուն պատահի՝ միննուանն է, կալվածատերը պահանջում է վարձավճարը լիովին, իսկ յեթե գյուղացին չկարողանա վճարել, ապա կքչի՝ նրան և հողը կհանձնի ուրիշին։ Գյուղացուն հողից քչելիս վորպեսզի կալվածատերն ստանա վարձավճարը, գրավում է վարձակալի ամբողջ գույքը։

Մի գյուղում վարձակալը հողատիրոջ պարտք մնաց 12 ո. այդ կալվածատերը պարտքը գանձելու համար՝ գյուղացու մոտ ուղարկեց 6 ծառա։ Վարձակալը չկարողացավ վճարել և կալվածատիրոջ ծառաները տարան նրա կովը։ Այդ ժամանակ վարձակալը փող փոխ վերցրեց վաշխառուից իր պարտքը տալու համար։ Յերբ վարձակալը փողը հանձնեց հողատիրոջ, վերջինս հրաժարվեց կովը հետ տալուց։ Նա 12 ուրբուրց բացի պահանջեց 7 ո. 20 կ. ևս, վորպես կովը խլելու որն իր ծառաների վրա արած ծախսի հատուցումն (մարդագլուխ հաշված 20 կ.)։ Այսպիսով վարձակալը դատարկաձեռն հետ վերադարձավ։ Յերբորդ որը վարձակալը նորից ներկայացավ հողատիրոջ և բերեց լրացուցիչ 1 ո. 20 կոպեկը։ Բայց այս անգամ ել կալվածատերը հրաժարվեց կովը գյուղացուն տալուց, պահանջելով կովին կերակրելու համար որական 20 կոպեկ։ Յերկար չարչարանքներից հետո վարձակալին հաջողվում է կովը հետ ստանալ։ Եսկայն գրանով չեն վերջանում նրա տանջանքները։

Հաջորդ որը պարզվում է, վոր իր կապալով վերադառնա
հողամասն արդեն վարձավճարով տրված է մի ուրիշ
գյուղացու:

ՎԱՐՁԱՎՃԱՐԸ ԴԱՌՆՈՒՄ Ե ՍՏՐՈՒԿ

Սովորաբար կալվածատերը պարտքի դիմաց գյուղացուց խլում է նրա ամբողջ անասուններն ու գյուղատնտեսական գործիքները: Կալվածատիրոջ գինված ջրկատները տանջելով՝ գյուղացիներին ստիպում են վճարել վարձավճարը: Յեթե դա չի ոգնում, այն ժամանակ կալվածատերը բանտ է նստեցնում վարձակալներին: Հարավային Չինաստանում, Գուանդուն նահանգում, կալվածատերերից շատերը վարձակալների համար պատրաստած բանտեր ունեն: Դաշտային աշխատանքների ժամանակ կալվածատերը բանտից հանում է վարձակալին: Յերբեմն կալվածատերերը պահում են ստիպողական աշխատանքի տներ, վորտեղ պետք է գտնվեն նրա բոլոր պարտապանները: Նրանք այնտեղից կարող են հեռանալ միայն իրենց պարտքն աշխատանքով հատուցելուց հետո: Այդպիսի պարտապանները նման են իսկահան ստրուկներին: Նրանք, իրենց տիրոջ հետ խոսելիս, նույնիսկ պետք է ծուկ չոքեն:

Գուանսի (նույնպես Հարավային Չինաստան) նահանգի վորոշ վայրերում այսպիսի մի սովորութիւն կա՝ կալվածատերը պարտքի փոխարեն գյուղացուց վերցնում է վերջինիս աղջկան վորպես հարձ, և պահում է մինչև վհայրը փրկանք վճարի իր աղջկա համար:

Վորպեսզի գյուղացին հողից չգրկվի և սովամահ չլինի, ստիպված է ծախել իր և իր ընտանիքի անդամ-

ներ Վերջին չապիկը և նրանց ցուրտ յեղանակներին մերկ թողնելու: Բայց նույնիսկ այս դեպքում անգամ գյուղացին նորից չի կարողանում ծայրը-ծայրին հասնել: Այն ժամանակ նա դիմում է ամենածայրահեղ միջոցին՝ նա ծախում է իր կնոջն ու յերեխաներին, վորպեսզի պարտքերը վճարի: Շատերը թողնում են իրենց տունն ու տեղը, գնում են քաղաք վարձվելու վորպես բանվոր:

Բայց քաղաքներում նրանց սպասում է դործադրութիւնը և շատ քչերին է հաջողվում ցածր վճարով աշխատանք ձեռք բերել: Մեծամասնութիւնն ստիպված է հաճախ վաճառվել վորպես ստրուկ, իմպերիալիստական յերկրներն ու դաղութները տարվելու համար կամ ավագակ դառնալու:

Գուանդուն նահանգի գյուղերից մեկում ստորում է Լայ անունով մի կալվածատեր: Այդ կալվածատերն ստիպում է գյուղացիներին վարձավճարը ժամանակին տալ և գյուղացիներից մեկն ստիպված է լինում ծախելու իր վորդուն: Յերբ նա պատմեց կալվածատիրոջն այս մասին, վերջինս ժպտալով պատասխանեց. — «Դու աղնիվ մարդ ես: Գիտե՞ս արդե՞ր, վոր այդ վաճառքից կրկնակի ոգուտ ունիս: Ամենից առաջ դու վճարում ես պարտքը: Յերկրորդ՝ վոր դու ապացուցում ես, վոր դու մի մարդ ես, վորին կարելի չէ վստահանալ: Այսօրյանից յես քեզ թույլ եմ տալիս մշակել իմ հողը: Բացի այս բոլորից, դու ազատվեցիր ընտանիքիդ ափելորդ մի անդամից»:

Այսպիսի ձեւերով ծախված ստրուկների թիվը Չինաստանում հասնում է 3 միլիոնի: Այս հանգամանքն ստիպված են խոստովանել մեր այն թշնամիները, վորոնք այժմ վրոնաց են բարձրացնում խորհրդային

Միութեան մեջ իբր թե դոյութեան ունեցող հասկացող-
կան» աշխատանքի մասին: Այսպիսի ստորուկներն իրենց
ամբողջ կյանքի ընթացքում իրավունք չունեն հեռանա-
լու իրենց տիրոջից: Վոչ միայն նրանք, այլ և նրանց
վորդիներն ու թոռներն ստիպված են ծառայելու այդ
տիրոջ մոտ, մինչեւ վոր վերջինս չծախի մեկ ուրիշի:

ՎԱՇԵԱՌՈՒՆ

Գյուղացին վորպեսզի մի քիչ թեթեւացնի իր ստոր-
կական կախումը կալվածատիրոջից, դիմում է վաչխա-
ռուն: Բայց չափ հաճախ վաչխառուն այն կալվածա-
տերն է, վորն արդեն իր վարձակալների կաշին յոթն ան-
գամ քերթել է: Գյուղացին վաչխառնից փոխ է վերցնում
կամ մի քանի ուռերի և կամ մի քանի փութ հացահատիկ:
Նա ստիպված է կալվածատեր-վաչխառնից աղաչելով
ոտանալ հենց այն հացահատիկը, վորն ինքն է ցանել
ու հնձել: Յերբեմն ել նա դիմում է ուրիշ վաչխառնի՝
փող ստանալու համար և այդ փողով կալվածատիրո-
ջից դնում է հացահատիկ: Ինչքան ավելի աղքատ է
գյուղացին, այնքան ավելի մեծ տոկոս պիտի վճարի
վերցրած փոխառութեան համար, վորովհետեւ վաչխա-
ռուն ոգտադրծում է նրա անելանելի դրությունը:

Գուանդուն նահանգի գավառներից մեկում ամեն մի
գյուղում կա մեկ յերկու կալվածատեր, վորոնց պատկա-
նում է մշակելի հողի չորս-հինգերորդական մասը:
Նրանք իրենց ձեռքում կենտրոնացրել են խոշոր հարքս-
տություն և կարիքավորներին փող կամ հացահատիկ
փոխ են տալիս վաչխառուական տոկոսներով: Այդպիսի
կալվածատեր-վաչխառուն նշանակում է իրեն համար
քանկալի տոկոսը: Յեւ յերբ գյուղացիներից մեկն ու

մեկը բրինձ չի ունենում իրեն ու իր քնածնիքը կերա-
կրելու համար, օտորացած նրանից մի 2 ուռերի պարտք
է խնդրում, ապա նա, փոխանակ թշվառին ոգնելու,
ծաղրում է նրան և սկսում է նրա հետ մի յերկար խո-
սակցություն. — «Դու փող ես ուզում: Յես փող չունեմ:
Բայց սպասիր կնոջիցս հարցնեմ, թերեւ նա ունենա:
Խնդրեմ, մի քիչ սպասիր»: Ստիպելով գյուղացուն մի
յերկու ժամ սպասել, նա նորից, առանց շտապելու —
դուքս է գալիս և ծիծաղելով հայտարարում է. «Բախ-
տավոր ես, կինս հենց մի քանի ուռերի ունի և խոտա-
ցավ քեզ փոխ տալու: Բայց կնոջից փող պարտք վերցնե-
լով, դու պետք է նրան վճարես 100 կիրողրամ հացահա-
տիկ»: 100 կիրողրամ հացահատիկն ամենաքիչն արժե
20 ու, այսինքն տոսն անդամ ավելի, քան այն դումարը,
վոր փոխ վերցրեց, սակայն ստիպված է դրան ել համա-
ձայնելու:

2. ԻՆՉՊԵՍ Ե ԱՊՐՈՒՄ ԻՆԲՆՈՒՐՈՒՅՆ ԳՅՈՒՂԱՑԻՆ

Յերբ դեռ կալվածատերը գրավել է հողի մի մասը,
թեկուզ և լավագույնն ու մեծագույնն մասը, ապա գյու-
ղացուն մնում է հողի վորոշ կտոր, վորը նրա սեփա-
կանությունն է կաղմում: Գյուղացին, վորն աշխատում
է սեփական հողի վրա, չպետք է վարձավճար տա: Նա,
բոտ յերկվութիւն, կախումն չունի կալվածատիրոջից:
Թերեւ նա վարձակալից ավելի լավ է ապրում և աղքա-
տությունը նրան չի մղում դեպի վաչխառնի ճիրանները
և դեպի ստրկություն:

ՀԱՐԿԱՑԻՆ ԹԱԼԱՆ

Իր սեփական հողամասի վրա աշխատող գյուղա-
ցին, իսկապէս, չպետք է իր բերքը բաժանի կալվածա-

տիրոջ հետ: Բերքը հաժադեղու ժամանակ կալվածա-
տերը չի դալիս գյուղացու արտը վարձավճար ստանա-
լու համար: Սակայն կալվածատիրոջ փոխարեն դալիս
է ուրիշ հյուր, վորն հայտարարում է, թէ ինքը հարկա-
հաժադ է և դավառական վարչության կողմից յեկել է
հողային հարկը վերցնելու:

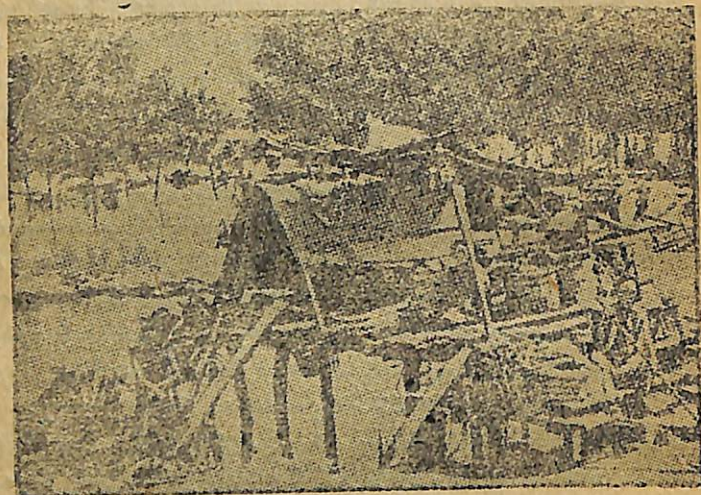
Հարկահաժադը վստահացնում է գյուղացուն, վոր
պետութիւնը զոնվում է շատ նեղ դրութեան մեջ և դրա
համար ել միջոցներ չունի մոտակա գետի ամբարտակը
նորոգելու: Իսկ յեթե ամբարտակները չվերանորոգվեն,
անխուսափելի յե հեղեղումը: Դրա համար ել հողային
հարկն ավելացրած է. նախկին 1 1/2 ռուբլու փոխարեն
2 1/2 ռուբլի պետք է վճարել յուրաքանչյուր մուշի հա-
մար: Մեկ մուն հեկտարի 1/16 մասն է և տալիս է մոտա-
փորապէս տարեկան 80 կիլոգրամ ցորեն: Մի կիլոգրամը
կարելի յե ծախել 10-12 կոպեկով: Գյուղացին փող չու-
նի, դրա համար ել խնդրում է հարկահաժադից սպասել,
մինչեւ վոր հացը շուկա տանի ու ստացած փողերով
հարկը մուծի: Գյուղացին հաղիվ 20 մու (11 1/4 հեկտար)
հող ունի: Հյուսիսային Ձինաստանում դա միջակ գյու-
ղացու ցանքի տարածութեան չափն է: Նրանից 50 ո.
հարկ են վերցնում: Դրա համար ել նա իր 1500
կիլոգրամ հացահատիկից 500 կիլ. շուկա յե տանում:
Դեռ ծախած հացահատիկի փողը չստացած, վրա յե
հասնում շուկայի վերահսկիչը և կիլոյին 3 կոպեկ առեւ-
տրական հարկ վերցնում: Գյուղացին վճարում է 15
ռուբլի իր ստացած դումարից: Յեվ նա, վորպետքի լրել
վճարի հողային հարկը ստիպված է նորից 150 կիլ.
հացահատիկ ծախել: Յերբ գյուղացին այդ ել է անում
և մուծում է իր բաժին հողային հարկը, պարզվում է,

վոր նա պետք է տա և ուրիշ բաղժապիսի տուրքեր ու
հարկեր: Գյուղացին տուն ունի, և այդ տունը նույնպէս
յենթարկվում է հարկադրման: Գյուղացին պարարտաց-
նում է իր հողը, դա նշանակում է, վոր նա աղբի համար
ել պիտի տա: Հավատո՞ւմ է նա չար վոգիներին դոյու-
թյան: Գյուղացին հիշում է իր հարկային դժբախտու-
թիւնները և վորոշում է, վոր հիմք կա հավատալու
չար վոգիներին դոյութեան: Այդ ժամանակ նրանից պետք
է դանձել սնահավատութեան հարկը: Հիւանդացե՞լ է
նա յերբեմից: Յեթե հիւանդացել է, ապա դեղեր է ըն-
դունել և դրա համար ել պետք է վճարել դեղ ընդունե-
լու հարկ:

Ընթերցողը կարող է մտածել, վոր այս բոլորը հե-
ղինակի հերյուրանքն է: Իսկապէս, դեղ ընդունելու և
սնահավատութեան հարկեր—սա ավելի շուտ նման է
հեքյաթի: Սակայն այսպիսի «հեքյաթներ» Ձինաստա-
նում չափազանց շատ կան, վորպետքի կարելի լինի դրել
մի փոքրիկ գրքուկի մեջ: Կան այնպիսի տեղեր, ուր
ժողովրդից վերցնում են 80 զանազան տեսակի հարկեր
և ամեն մի հարկին վորոշ անուն է կազմած: Հարկերի
մեծ մասն, իհարկե, ընկնում է գյուղացիութեան վրա:

Այս բոլոր հարկերը դոյութիւն ունեն, չհաշված
հողային հարկը, վորն հաղվադուտ դեպքերում է մլայն
վոր տարեկան մի անգամ է դանձվում: Հաճախ հարկը
հավաքում են տարեկան յերեք, հինգ և նույնիսկ վեց
անգամ: Մի տարում հողային հարկը հավաքում են 5-6
տարվա համար նախորդ: Հաջորդ տարին նույնպէս
հինգ տարվա համար: Ձինաստանում վայրեր կան, ուր
հողային հարկը նախորդ հաժադված է տասնյակ տա-
րիների համար: Որինակ, Սիչուան նահանգում 1951
թվակ. հողային հարկն արդեն դանձված է:

Յերբ հարկահավաքը վերջապես հեռանում է, ամբողջ նրա գործը շարունակում է Գոմիդանյան բանակի սպան։ Ամենից առաջ նրան փող է հարկավոր, իսկ յեթե գյուղացին փող չի կարող տալ, ապա կարելի չէ գիջել և բավականանալ 200-300 կիլոգրամ հացահատիկով։ Գրանից բացի նրան հարկավոր են զրաստներ և սայլեր իր ջոկատի գույքը փոխադրելու համար։ Յեթե զրաստ

Հեղեղումից վնասված գյուղացիական բնօջախ (Հյուսիս-սային Ձինաստանում)

չճարվի, նա գյուղացուն իրեն է վերցնում վորպես բեռնակիր։ Գյուղացին եման է պրծել, յեթե նրան հաջողվի տանը մնալ և իր բերքից 300-400 կլ. հացահատիկ պահել։ Սակայն մինչև նոր բերքը նա չի կարող իր գոյությունը քաշ տալ և ստիպված է գիմելու նույն միջոցներ

րին, վորոնց գիմում են կալվածատիրոջ հողի վրա աշխատող կապալառուները։

Մի յերկու չարաթ չանցած, յերբ մոտակա գետի ջուրն սկսում է բարձրանալ, պարզվում է, վոր ամբարտակն այդպես էլ չնորոգված մնացել է, չնայած այն բանին, վոր փողերը հավաքել են։ Ջուրը հորդում է վարարում և և ծածկում հարյուրավոր ու հազարավոր գյուղեր։ Յեթե գյուղացին կարողանում է մի կերպ ապաստվել, ապա նա դառնում է միանգամայն աղքատ՝ տնից, հաղուստից և ուտելիքներից զրկված։

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԲԱՅԲԱՅՈՒՄՆ ՈՒ ՍՈՎԸ

Իրենց սեփական հողը մշակող գյուղացիներ ավելի շատ կան Հյուսիսային Ձինաստանում, և չնայած այն բանին, վոր նրանք մեծ մասամբ կախումն չունեն կալվածատիրոջից, սովը հատկապես մեծ ավերածույթներ է կատարում Հյուսիսային Ձինաստանում։

1927 թվին Ձինաստանում 9 միլիոն սովյալներ կային, 1928 թվին— 37 միլիոն, 1929 թվին— 57 միլիոն, 1930 թ.— 71 միլիոն։ Այդ սովյալների մեծ մասը գրանվում է Հյուսիսային Ձինաստանում։ Այդ չորս տարվա ընթացքում Հյուսիսային նահանգներում սովից մեռել են մոտ 10 միլիոն մարդ։ Գյուղեր կան, ուր մի քանի հարյուր ընտանիքներից կենդանի յեն մնացել 10-15 ընտանիք։ Սովը վորոշ տեղերում (որինակ՝ Շենսի և Գանսու նահանգներում) մարդկանց հասցրել է մարդակերության։ Ոտարերկրյա թերթերը հաղորդում են, վոր Գանսու նահանգում յերեխայերը չեն փամբձակվում

դուրս գալ տներէց, վախենալով, վոր իրենց կուտեն։
Շենսի նահանգի մի քանի գավառներում բնակչութիւնն
սպանում և ուտում և յեկվորներին։ Մարդակ բուժյան
համար ձերբակալածները խոստովանում են իրենց ա-
րածը և խնդրում, վոր իրենց սպանեն վորպեսզի տան-
ջանքից ազատվեն։

Նույն Շենսի նահանգի գավառներէց մեկում կաղ-
մակերպված են «գերեզմանափորների ջոկատներ»։ Այդ
ջոկատներն զբաղված են սովից մահացածների դիակ-
ները թաղելով։ Այդ դիակներով ծածկված են այն ճա-
նապարհները, վորով սովյալները փախչում են դեպի
համեմատաբար ավելի աղահոյ շրջաններ։ «Գերեզմա-
նափորների ջոկատները» իրենց հաղորդագրութիւնների
մեջ հայտնում են, վոր նրանք դիակները դառնում են մեծ
մասամբ կիսով չափ կերված։ Նրանց վտարեն ու մարմ-
նի փափուկ մասերը կտրված են և կերակուր են ծառա-
յել սովյալների համար։

Չինական թերթերը գրում են, վոր «յերեսաներին
ուտելը և դիակներով կերակրվելը սովորական յերե-
վույթ և դառել»։

Հյուսիսային Չինաստանում սովից փրկվելու հա-
մար դյուղացիներն ստրկանում են վաշխառուներին և
չնչին գներով ծախում են իրենց հողն ու դյուղատնտե-
սական դործիքները։ Շենսի նահանգում մի մու (հեկ-
տարի 1/16 մասը) հողն առաջ արժէր մոտավորապէս 100
ռուբլի։ Հիմա սովյալ դյուղացիները մի մու հողը ծա-
խում են 10,3 և նույնիսկ մի ռուբլով։

Գուսթանը, վորի ձեռք բերելու համար գյուղացին
16 անգամ անել է ծախսել, այժմ ծախվում է 2-3
անգամ քիչ քան նախ և նաև միայն դյուղատնտե-

սական դործիքների վերաբերմամբ փոցիների, թոխա-
ների և մանգաղների։ Քանզվում և վորպես վառելա-
փայտ ծախվում են նույնիսկ դյուղացիական տները։
Սակայն դյուղացիական տնտեսութիւնն քայքայումը
սրանով չի վերջանում։ Վաճառքի յեն հանվում վոչ
միայն հողն ու աշխատանքի դործիքներն, այլ նաև
իրենք աշխատավորները։ Այսպէս, որինակ, չինական

Սովյալներ

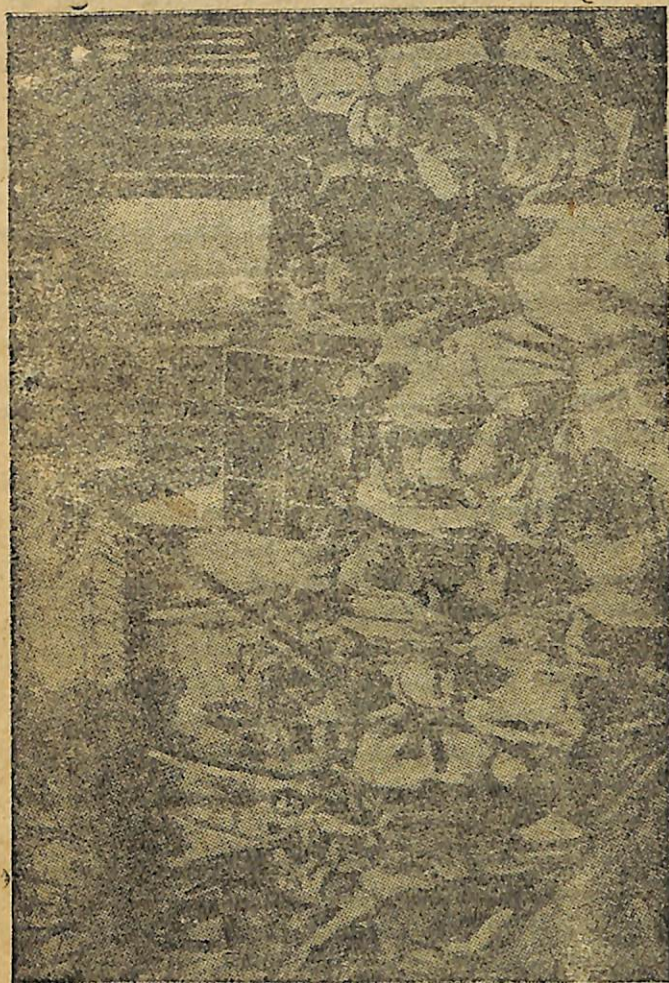
մի թերթում մենք կարդում ենք, վոր «Շենսի նահանգի
քաղաքների փողոցներում աղջիկները ծախվում են իրեն
ստրուկ մի կտոր հացով»։ Մի ուրիշ թերթում հաղոր-
դում են, վոր իննսուն նահանգից փախչող սովյալները
ճանապարհին մարդկային շուկա չեն սարքել, ուր ծնող-

ները բարձրագույն գնողներ կանչելով ծախսում են իրենց զավակներին: Յերեք տարեկան աղջիկը ծախում են մեկ ուրբով, 5 տարեկան աղան՝ 2 ուրբով:

Վերջին տարվա ընթացքում, Չինաստանի Հյուսիսային չըջանի Շենսի նահանգում, ուր այժմ բնակչության կեսն է մնացել, իսկ մյուս կեսը կամ սովամահ է յեղել և կամ փախել մյուս նահանգները, մի տարում վերպես սորուկ վաճառվել են 400 000 մարդ: Չինական իշխանություններն այստեղ ևս ձեռքից չեն բաց թողել հարստանալու հնարավորությունը: Յուրաքանչյուր առևտրական չըջանաություն պետք է հարկադրման յենթարկվի: Դրա համար ել սորկավաճառության վրա ևս հարկ դրին և յուրաքանչյուր վաճառված սորուկի համար գնողից դանձեցին 10 ուրբի: Այդ նահանգում մարդը ծախում էր 3-4 ուրբով, այնպես վոր նման հարկի պայմաններում սորկավաճառությունից ստացված վաստակի առյուծի պատանն ընկնում էր չինական պաշտոնյաների և գեներալների զրպանը: Վորոնց դրա համար իրավամբ պետք է իսկական սորրկավաճառներ համարել: Ֆին-Յու-Սյան և Յեն-Սի-Շան գեներալներն սորկավաճառումից յուրաքանչյուրը յերկու միլիոն ուրբի զրպանեց:

ԻՆՉՊԵՍ ԵՆ ՀԱՐՍՏԱՆՈՒՄ ՊԱՇՏՈՆՅԱՆԵՐՆ ՈՒ ԶԻՆ-ՎՈՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Չինական գեներալները հարյուր հազարավոր զորքերի գլուխ են կանգնած: Նրանք անընդհատ կռվում են միմյանց հետ, նպատակ ունենալով դավթելու յերկրի ավելի հարուստ մասերը, վարպետի հնարավորություն ունենան ավելի մեծ թվով զյուզացիներ թալանելու: Վաչ վաչ վորոշակի չգիտի, Թե ինչքան զորք կա Չինական

Սովյակները ծախում են իրենց տները վարպես վառելի փայտ (Շենսի նահանգում)

նատառնում: Բայց նրանց քանակը չափ միլիոնների չե հասնում: Այդ բոլոր զինվորներն ու սպաները կերակրվում են դյուղացիութան հաշվին: Յեւ յեթե կալվածատերն այնքան է թալանել վարձակալին, վոր վերջինս այլևս վոչինչ չունի վճարելու, ապա զենեքալիները դարձապարն իր ամբողջ ծանրությամբ ճնշում է սեփական հողամաս ունեցող դյուղացիութանը:

Զինական միլիտարիստները բանակները կոռկրտում է հողին են հավասարեցնում դյուղացիական ցանքերը: Թագմի վայրերի դաշտերն անապատի յեն վերածվում: Քանդելով գետերի ամբարտակները, միլիտարիստները հեղեղում են դյուղացիութան դաշտերն ու բնակարանները: 1930 թ. Չան-Այ-Շիի և Հյուսիսային միլիտաները, 1930 թ. Չան-Այ-Շիի և Հյուսիսային միլիտաների կողմի ժամանակ պատերազմական դործադրություններից առեփնց միայն իննան նահանգի բնակչության վոչ պակաս քան յերրորդ մասը: Սովյալների հեղափոխությունից հետագայում այս նահանգը՝ պարզելու պատերազմի պատճառած վնասները: Պարզվեց, վոր տուժած դյուղացիութան կեսի դույքն ու վորդը՝ 50 միլիոն ուրբիս գումարով— բռնադատված է: Ավելի քան 10 միլիոն մարդ քայքայված է ամբողջությամբ և թողնված է առանց բնակարանի ու կերակրի: Դենեքալները վոչ միայն կերակրվում են և կերակրում իրենց զորքը դյուղացիութան հաշվին, այլև ահադին հարձառություններ են դիմում:

Չորս տարի սրանից առաջ Գոմինդանյան բանակի կողմն անցած մի բանակի հրամանատարի մոտ այդ ձևով թալանված 10 միլիոն ուրբի կար: Զինական հայտնի զենեքալ, բանվորութան դահլճ Սուն-Չուն-Սյան, Շանհայից, վորտեղից նրան քչեցին սպառնալով բանվորները, Տյանցզին փոխադրեց 24 միլիոն ուրբի:

Քուհանբադես չինական խոշոր զենեքալները հնարավորություն ունեն տարեկան 5-10 միլիոն ուրբի դիդի:

Նույն բանն անում են նաև պաշտոնյաները: Գյուղացիներից թալանված գումարի միայն մի մասն է պետական գանձարկղը մտնում: Մեծ մասը գրպանում է այն պաշտոնյան, վորի ձեռքով անցնում են այդ գումարները: Հյուսիսային Չինաստանի ինքեյ նահանգի կառավարիչներից մեկն իր պաշտոնավարութան առաջին կիսամյակի ընթացքում այդ ճանապարհով 10 միլիոն ուրբի դիդեց: Յունան նահանգի կառավարիչն արտասահմանյան բանկում պահած ունեք 20 միլիոն ուրբի, վորը նույնպես այդ ճանապարհով եր ձեռք բերվել:

1928 թվին սպանված հայտնի զենեքալ՝ ավադակ Չիան Ֆոու-Լինը, վորն զավթել եր Մանջուրիան, ուներ վոչ պակաս քան հարյուր միլիոն ուրբի— նույնպես ձեռք բերված նման միջոցներով: Այդ փողերը ժառանգեց նրա վորդին՝ Չիան-Սյու-Լյանը, 1929 թվին իՍՆՄ վրա կատարած ավադակային հարձակման դրվափոր «հերոսներից» մեկը:

Չինաստանի Հյուսիսային մի քանի նահանգների տիրակալ և Հյուսիսային միլիտարիստների Չան-Այ-Շիի զեմ մղած կողմի գլխավոր մասնակից Յեն-Սի-Շանը իր տիրապետութան ժամանակամիջոցում 700-800 միլիոն ուրբի զանազան տեսակի դույք «ձեռք բերեց»: Նա ի միջի այլոց, քիչ «չչահեց» թղթե դրամ ստելով: Նրա թղթե դրամները բաց եյին թողնվում հոկայական քանակությամբ և հետո անվաճել հայտաբերվում: Այս ձևով իրենց համար հարստություն են դիզում և շատ ուրիշ զենեքալներ ու պաշտոնյաներ:

Գյուղացիներից հարկի ու տուրքի միջոցով թալան-

ված փողերը դործ են ածվում ե՛լ ավելի շահագործելու աշխատավորությանը և հարստացնելու իշխող դասակարգերին: Այդ փողերով գեներալներն ու պաշտոնյաները շատ չնչին գներով քայքայված գյուղացիներին, գնում են հողերը և հետո այդ նույն հողը կառավարող տալիս են այդ նույն գյուղացիներին, ստանալով շատ բարձր վարձավճար. այսպիսով նրանք բաղձապատկում են իրենց յեկամուտը: Այդ փողերով նրանք ոտաբերկրադիրներին գնել են գնում և վարձում են նոր գինվորներ, ավելացնում և ուժեղացնում են իրենց բանակը, վորպեսզի գյուղացուց ավելի մեծ ուժով յեկամուտ դուրս կորզեն: Նրանք այդ փողերը տալիս են վաշխառուներին և իրենք ել վաշխառուներ են հանդիսանում:

ԱՓԻՈՆ (ՈՊԻՈՒՄ)

Ափիոնի դործածությունը շատ և տարածված Ձինաստանում: Այս թույնն ավելի կործանիչ է, քան ալկոհոլը:

Ափիոնի առևտուրից հարստանում են պաշտոնյաները, զինվորականությունը և վաճառականները: Վաճառականները գյուղացիներից ափիոն գնում են ֆունտը 8-10 ռուբլով, և այդ նույն ափիոնը ծախում են ֆունտը 80-100 ռուբլով: Այսպիսի խոշոր ողուտի պատճառով ափիոնի առևտուրով զբաղվում են վոչ միայն վաճառականները, այլ և պաշտոնյությունը, զինվորականությունը ու կալվածատերերը: Նրանք չեն բավականանում միայն ափիոնի սպեկուլյացիայով: Ձինաստանում մինչև այժմ խաչխաչ ցանկն արգելված էր (վորից ափիոն են պատրաստում): Այս արգելքի խախտման համար սահմանված էյին խոշոր տուգանքներ: Պաշտոնյաները, վորոնք մեծ մասամբ ափիոնի առև-

տարով են պարագում, ագավում են այս արգելքից և առաքանելով խաչխաչ ցանողներին՝ բաղձապատկում են իրենց յեկամուտները: Բացի սրանից, նրանք խաչխաչ ցանելու և ափիոնի առևտրի վրա առանձին հարկ են ահաճմանել, վորի մեծ մասը նույնպես պաշտոնյայի կամ գեներալի դրականն է մտնում: Շատ տեղերում գոմինգայան զինվորականությունը վոչ մի արգելք հաշվի չառնելով, զուռով ստիպում է գյուղացիներին խաչխաչ ցանել: Չհնազանդվող գյուղացիներին գնդակահարում են:

Մի չին գիտնական հաշվել է, վոր Ձինաստանում քաղաքական արտադրվում է 1200 տոնն ափիոն և տեղական պաշտոնյությունը միայն ափիոնի առևտրից տարեկան 50-100 միլիոն ռուբլի յե վաստակում:

Այսպիսով կալվածատերերը, վաճառականները և ուրիշ շահագործողներն ամեն ինչ անում են, վորպեսզի ժողովրդական մասսաների դիտությունը թունավորեն ափիոնով և այդ ճանապարհով թուլացնեն նրանց հեղափոխական վրդովմունքը: Ափիոնի վրա դրված արգելքը միայն նրա համար է, վոր ե՛լ ավելի շահագործվեն գյուղացիները:

3. ԻՄՊԵՐԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀՆ ՈՒ ՉԻՆԱԿԱՆ ԳՅՈՒՂԱՑԻՈՒԹՅՈՒՆԸ

Չինական ժողովրդին ափիոնով թունավորելու ճգնառությունը պատկվը՝ միայն չինական իշխող դասակարգին չի պատկանում: Առաջ Ձինաստանում ափիոն չեք արտադրվում: Ափիոնը ներմուծում էյին արտառահմանից և յերբ պարզվեց ափիոն դործածելու մեծ վնասը, ապա արգելվեց նրա ներմուծումը: Բայց անց-

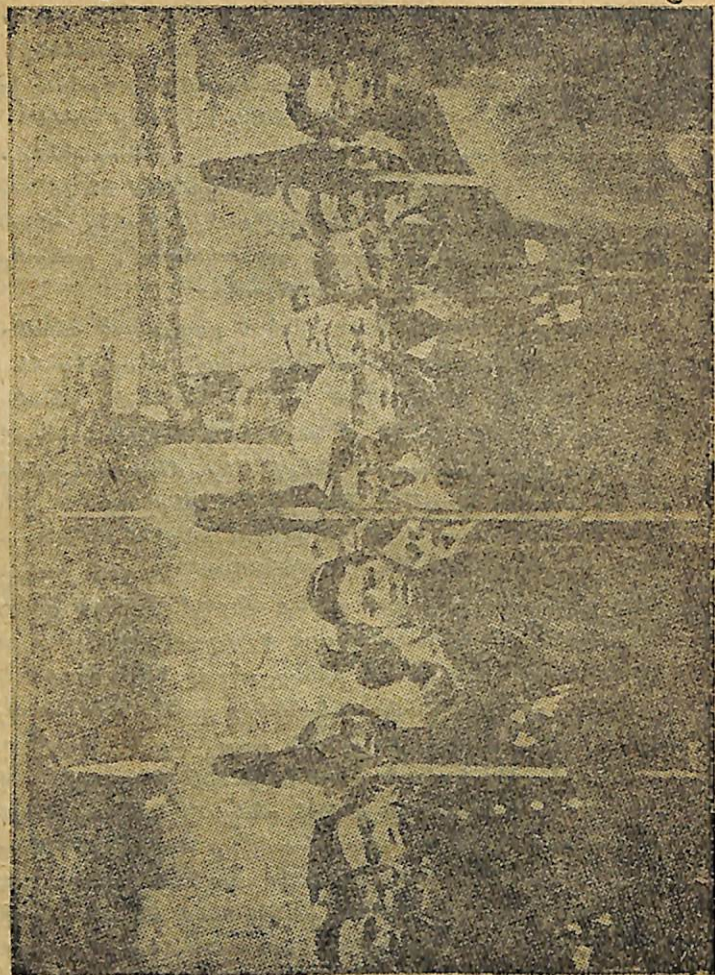
յալ դարձի կեսերին անդլիական իմպերիալիստներն տ-
փիոնի ազատ առևտուր ձեռք բերելու համար պատե-
րադմ հայտարարեցին Չինաստանին: Նրանք հաղթեցին
այդ պատերազմում և այդ ժամանակվանից սկսեցին
մեծ քանակությամբ ափիոն ներմուծել Չինաստան:
Միայն դրանից հետո Չինաստանում սկսեցին խաչկաչ
ցանել: Չինաստան ափիոն ներմուծելով մինչև այժմ
ոտարերկրյա կապիտալիստները խոշոր գումարներ են
վաստակում:

Բայց սա միայն իմպերիալիզմի առաջին փուլն էր:
Ժողովուրդներն են Չինաստանում: Այժմ Չինաստանի աշ-
խատավորութանը, հատկապես դյուղացիութանը,
ճնշելու և շահագործելու համար իմպերիալիստները դա-
նադան ուրիշ ձևեր են կիրառում: Նրանք գեներալնե-
քին միշտ բարում են միմյանց դեմ: Նրանց համար շա-
հավետ է, վոր Չինաստանը բաժանված և թշնամի բա-
նակների միջև: Մի շարք պետությունների իմպերիա-
լիստները ոժանդակում են չինական գեներալների մի
խմբավորման, իսկ ուրիշ յերկրների իմպերիալիստներն
էլ ոժանդակում են չինական գեներալների այլ խմբա-
վորման, վորպեսզի նրանք միշտ միմյանց դեմ կռվեն
և լավագույն յերկրամասերը գրավեն իմպերիալիստնե-
րի շահագործման համար ու ճնշեն աշխատավորութան
հեղափոխական շարժումը:

Բացի դրանից ոտարերկրյա իմպերիալիստներն ի-
րենք էլ մեծ յեկամուտներ են ստանում չինական դյու-
ղացիներից թալանված հարստությունից: Նրանք մեծ
տոկոսներ են ստանում չինական կառավարութան և
վաշխառուներից բաց թողած փոխառության համար:
Նրանք Չինաստանից շատ եժան գներով արտահա-
նում են՝ մետաքս, թեյ, բակլա և առասպելական դու-

մարմեր են շահում այս առևտուրից: Իսկ Չինաստան են
բերում իրենց ապրանքների ամենավատ տեսակներն ու
խոշոր գումարներ շահում: Նրանք միշտ բարձրացնում
են նավթի և գործվածքների գները: Նրանք դավթել են
յերկավթուղիները, ֆաբրիկաները, գործարանները և
հանքերը: Այս բոլորը նրանք պաշտպանում են չինական
հեղափոխական աշխատավորութանից իրենց ականա-
կիւններով, թնդանոթներով, բանակներով, բանաերով
և Գոմինդանյան վոստիկանութամբ:

Կապիտալիստական յերկրներն ընդգրկած տնտեսու-
կան կրիզիսն անցել է նաև Չինաստան: Վորպես հետե-
վանք 1929 թ. բորբոքված համաշխարհային տնտեսու-
կան ճգնաժամի, անգլի յե ունեցել չինական արտահա-
նութան դիսավոր ապրանքների (թեյ, մետաքս, բակլա)
գների սուր անկումն: 1930 թվի վերջերին չինա-
կան մետաքսը ծախվում էր յերկու անգամ աժան, քան
1929 թ. սկզբում: Այդ ժամանակամիջոցում բակլայի
գինն ընկել է ավելի քան յերեք անգամ: Բակլա ցանող,
թեյ մշակող և մետաքսագործ դյուղացիները շատ չք-
ջին գներով են ծախում իրենց բերքի ձնացորդը: Նը-
րանց բերքը գնող վաճառականները ցանկանում են այն-
պիսի շահ ստանալ, ինչպիսին առաջ էյին ստանում:
Գյուղացիութան համար ամենից ավելի դժար յե վի-
րոհչյալ ապրանքների գների անկումը: Մյուս կողմից
արտասահմանյան կապիտալիստները ձգտում են խոշոր
գումար գրավեն Չինաստան ներմուծած իրենց ապ-
րանքից: Այս ձևով նրանք ցանկանում են տնտեսական
ճգնաժամի ժամանակ իրենց կորցրածը հետ վերադարձ-
նել: Նրանք իրենց ձեռքումն են կենտրոնացրել Չինաս-
տանում ամենաշատ սպառող արդյունաբերական ապ-
րանքների (նավթ, գործվածքներ) հայթայթումը և որ

«Կարմիր Տեգեր» (Խեմանց մախանգ)

ըստ որև ավերացնում են այդ ապրանքների գները: Այսպիսով իր աշխատանքի արդյունքն հանդիսացող ապրանքը շատ եժան ծախելով, գյուղացին ստիպված է իր ուժերից վեր բարձր գներով գնելու իրեն անհրաժեշտ քաղաքային ապրանքները:

4. ՀՈՂԻ ՅԵՎ ՀԱՅԻ ՀԱՄԱՐ ՊԱՅՔԱՐԸ

Մինչև ծայր աստիճանի աղքատության, սովի և հուսահատության հասցրված չինական գյուղացին դիմում է գներին ուժին: Յեթե հրացան չունի, ապա վերցնում է դանակ, նիզակ (տեղ), մանգաղ: Գալառ-դավառի հետևից աղստամբում են չինական գյուղացիները: Արդեն գյուղացիության մեկ հինգերորդ մասը գները ձեռքին բարձրացել է պայքարելու բնույթով իր կալվածատերի ու վաճառուների, ընդդեմ Գոմինգանյան իշխանության և արտասահմանյան խմբերի անարդարության: Հանուն խորհուրդների իշխանության:

«ԳԱՂՏՆԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ» ՊԱՅՔԱՐԸ

Խորհրդային իշխանության համար պայքարելու ընթացքը բռնելուց առաջ, չինական գյուղացիությունն ստիպված յեղավ իր շահագործողներին դեմ անհաջող պոռթկումների, խռովությունների, աղստամբությունների մի յերկար ուղի անցնել:

Մինչ այդ Չինաստանում (19-րդ դարի վերջը, 20-րդ դարի սկիզբը) աճեց արդյունաբերությունը և դարձավ բանվոր դատակարգը: Վերջինս անցնում է գյուղացիական շարժման գլուխը և այս հանդամանքը ապահովում է հաղթանակի կարևորագույն նախապայմաններին մեկը: Բանվոր դատակարգի կողմից ղեկավարված

գյուղացիական ապստամբությունը Զինատանի մի շարք շրջաններում ստեղծել է խորհուրդների իշխանություն:

Բանվոր դասակարգին և նրա կուսակցությունը չհաջողվեց միանգամից իր ձեռքում կենտրոնացնել գյուղացիության ղեկավարությունը և պայքարի դուրս հանել նրան բանվորագյուղացիական իշխանություն համար: Դրա համար հարկավոր էր, վոր ինքը գյուղացիությունը, իր հեղափոխական շարժման փորձով անցնեիր քաղաքական դաստիարակության մեծ դպրոցը:

Դեռ ամբողջ գյուղացիությունը չի անցել այդ քաղաքական դաստիարակությունը, վոր նա կարող է հաղթանակել միայն բանվոր դասակարգի ղեկավարությունում խորհրդային իշխանության համար մղվող պայքարում:

Այն շրջաններում, ուր գյուղացիները դեռ չեն պայքարում Կոմկուսի դրոշի ներքո, գյուղացիական ապստամբական շարժումները խորհրդային իշխանություն ցտեղծելու լուրջագույն ջանքերով անհաջողությամբ, այլ միայն ուղղված են ընդդեմ անկուշտ պաշտոնյաների, ծանր հարկերի և միլիտարիստական բանակների թալանի:

Շանդուն նահանգում, 1930 թվի աշնանը, Սան-Փու Ցզյուն և Յեն Սի-Շան գետերային մեջ պատերազմ տեղի ունեցավ: Այդ պատերազմը գյուղացիությունը հիմնովին քայքայեց: Յերկու կողմերի զորքերի թալանն ու բնակչության շահագործումը գյուղացիության մեջ առաջ բերեց մեծ վրդովմունք և ստիպեց նրան միլիտարիստական պատերազմների դեմ վճռական պայքարի դուրս գալ: «Կարմիր տեղերի» ջոկատներում կազմակերպված՝ նրանք հարձակում ելին դրոժում ղինվորա-

կան մասերի վրա, քանդում ելին յերկաթուղային կայարանները, խանդարում զորքերի տեղափոխությունը և կոտորում շատ զինվորների ու սպաների: Ահա ինչ է դրում «Կարմիր Դրոշ» (Զինական Կոմկուսի որդած) թերթն այդ շարժման մասին. —

«Կարմիր Տեղեր» — դա մի կազմակերպություն է, վորը միացնում է գյուղացիությանն ամենաանորոշ խողուններով: Նրա ղեկավարները շատ ղեկավարում հարուստ գյուղացիներ են (կուլակներ), տուխառ, ջինարի (գյուղատեղատներ, վորոնք մեծ մասամբ կալվածատերեր են): Դրա համար էլ նրանք հաճախ դալաճանում են իրենց իսկ կազմակերպած մասսաներին և վաճառվում են մի վորեւ միլիտարիստի, վորպեմզի դործեն մի ուրիշի դեմ, իսկ լայն մասսաներն այդ հարցերում ձայնի իրավունք չունեն: «Կարմիր Տեղերը» հանդիսանում են գյուղացիական մասսաների նախնական կազմակերպությունը և նրանց անհավատությունն ու հետամնացությունը լայն կերպով ոգտագործում են միլիտարիստները: Դրա հիմնական պատճառը պրոլետարական ղեկավարության բացակայությունն է: Պրոլետարական կուսակցության հերթական խնդիրն է ավելի խորը թախանցել այդ կազմակերպությունների մեջ և վճռականորեն դուրս գալ աղբաբային հեղափոխության, խորհուրդների իշխանություն, կարմիր բանակի կազմակերպման համար, ընդդեմ միլիտարիստների ու կուլակների. հեռացնել հետադիմական ղեկավարներին իրենց հետադիմական լուրններին հետ միասին և ստիպել, վոր այդ կազմակերպությունները մասնակցեն կարմիր բանակի մղած պայքարին»:

Ինչպե՞ս կարող եր պատահել, վոր այդ դադունի ընկերությունների, ինչպիսին է «Կարմիր Տեղերը»,

գեկավարութիւնն ընկնի գյուղացիութեան Թշնամիների ձեռքը:

Բանն այն է, վոր գյուղացիութեանը շահադործում են ինչպես կալվածատերերը, նույնպես և զինվորականութիւնը, ըստ վորում, թե մեկը և թե մյուսը ցանկանում են գյուղացու աշխատանքի արդուներէց մեծ բաժին ստանալ: Այս հողի վրա նրանց մեջ բաղխում ենք ևս առաջ գալիս: Այսպիսի դեպքերում կալվածատերերն ոգտադործում են գյուղացիութեան վրդովմունքը նրա համար, վորպեսզի ստիպեն գեներալներին հրաժարվելու գյուղացիութեանը թալանելու իրենց բաժնից: Շատ տեղերում գեներալներն ավելի յեն նեղում գյուղացիութիւնը, քան թե կալվածատերերը, դրա համար ել վերջիններս հեշտ է խարել գյուղացիութեանը: Կալվածատերը նույնիսկ կոչ է անում գյուղացիութեան՝ պայքարելու հարկերի և գեներալների թալանի դեմ:

Միլիտարիստներից զիջում ձեռք բերելով, «Կարմիր Տեգերի» այդպիսի գեկավարները դաժանում են գյուղացիներին և ել ավելի յեն ուժեղացնում իրենց ճնշումը նրանց վրա:

Ներկայումս միշտ աճում է դադանի բնկերութիւնները մեջ կազմակերպած այն գյուղացիները թիվը, վորոնք հասկանում են, թե իրենք կարող են հաղթանակել միմիայն բանվոր դասակարգի և Կոմկուսի դեկավարութեամբ և վոր իրենց առաջնորդները խաբւում են իրենց: Դրա համար ել շատ տեղերում նրանք մտնում են զարմիր բանակի շարքերը կամ իրենց հայտարարում են կարմիր բանակային ջոկատներ և կապ հաստատելով Կոմկուսի հետ, պայքարի յեն դուրս գալիս հողի և խորհուրդների իշխանութեան համար, ընդդէմ Գոմինդանի իմպերիալիզմի:

1925-28 Թ.Թ. ՀԵՂԱՓՈՆՈՒԹՅՈՒՆՆ ՈՒ ՀԱՄԱ-
ՀԵՂԱՓՈՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

1925-27 թ.թ. Գոմինդանը սրբութաբեատի և դյուղացիութեան, քաղաքային չքավորութեան և բուրժուազիայի մի մասի բլոկի կուսակցութեան եր: Այն ժամանակ այդ կուսակցութեանը գլխավորում եր ռադիկալան արշավն ոտարերկրյա իմպերիալիստների և ներքանց ներկայացուցիչների՝ չինական գեներալների դեմ: Այդ կուսակցութեան մեջ եյին և չինական կոմունիստները: Իմպերիալիստներից Չինաստանն ազատագրելու համար մղվող գոմինդանյան շարժումը չէր կարող ծաւալվել, յեթե նրան չմասնակցեյին և չոժանդակեյին լայն աշխատավորական մասսաները: Բանվորները գործադուլի հնարավորութեանը նվաճեցին և այդ ճանապարհով կարողացան կրճատել բանվորական ուրը և աւելեացնել աշխատավարձը: Գյուղացիներն սկսեցին քչել կալվածատերերին, վաշխառուներին և պաշտոնյաներին, վորպեսզի վոչ միայն հնարավորութեան ունենան ապրելու, այլ և զարգացնելու և բարձրացնելու իրենց անտեսութեանը: Գյուղացիների սրայքարը հողի և հացի համար սկսվեց այդ ժամանակվանից:

Սկզբում բուրժուազիան մասնակցեց Չինաստանի հեղափոխական շարժմանը: Չինաստանը բաժանաբաժան անող և ոտարերկրյա իմպերիալիստներին ծառայող զանազան միլիտարիստական իմպերիալիստներից իշխանութեանը զբաղվելու և իմպերիալիստների տիրապետութեանը տապալելու մեջ շահագրգռված չինական բուրժուազիան՝ իր այդ պայքարում ջանք եր թափում հենվելու բանվորական և գյուղացիական մասսաների վրա: Բայց յերբ վոր չինական բուրժուազիան

տեսալ, վեր բանվորները դործադուր են հայտարարում՝
 միջ միայն արտասահմանյան կապիտալիստների դեմ,
 այլ նաև չինական, իսկ գյուղերում գյուղացիներ-
 քը քչում են կալվածատերերին և հողը խլում են նրան-
 ցից, վոր հակամիլիտարիստական շարժման մեջ պրո-
 քտարիատը ղեկավար դիրքեր է նվաճում, ապա նա
 բանվորների ու գյուղացիների մեջ տեսալ ու զգաց ա-
 վելի լուրջ թշնամի, քան արտասահմանյան իմ-
 պերիալիստների և չինական միլիտարիստների մեջ:
 Այդ շարժման մեջ բանվորներն ու գյուղացիները,
 կոմկուսի ղեկավարութեամբ, իրենց ցույց տվին վոր-
 ալեւս այնպիսի ուժ, վորը կարող է իշխանութիւնն իր
 ձեռքը վերցնել:

Իրենք, չինական միլիտարիստները, մեծ ուղու-
 ներ ելին ստանում կալվածատերերի և վաշխառուների
 գյուղացիութեանը թալանելուց և բանվորներին շահա-
 դործելուց: Չինական վաճառականները հաճախ իրենք
 կալվածատերեր են: Բացի դրանից՝ չինական դործա-
 բանատերերը չեյին ուզում զրկվել բանվորներին չնչին
 աշխատավարձով որական 12-14-16 ժամ աշխատա-
 նելու հնարավորութիւններից: Այն ժամանակ չինա-
 կան բուրժուազիան դաշն կնքեց արտասահմանյան
 կապիտալիստների, չինական կալվածատերերի և հակա-
 հեղափոխական զենեքաւորների հետ ու իր զենքն ապրո-
 տամբած ժողովրդի դեմ ուղղեց: Չինված ուժերով նը-
 բանք Գոմինդանի շարքերից դուրս քնցին կոմունիստ-
 ներին և նրանց հետ մեկտեղ դատակարգայնորեն դիտա-
 կից գյուղացիներին և բանվորներին: Գոմինդանը դար-
 ձալ կալվածատերերի և հակահեղափոխական բուր-
 ժուազիայի կուսակցութիւն: Գոմինդանին հաջողվեց

ժամանակավորապես ջախջախել բանվորա-գյուղացիա-
 կան հողափոխութիւնը Չինաստանում և աշխատա-
 դորութեանը զրկել հեղափոխութեան նվաճումներից:
 Հակահեղափոխութեան այդ հարձակմանը բանվորները
 համառ դիմադրութիւն ցույց տվին:

1927 թ. դեկտեմբերի 11-ին, Կանտոնում բանվոր-
 ները իշխանութիւնը գրավեցին, բայց նրանց միայն մի
 քանի որ հաջողվեց իշխանութիւնն իրենց ձեռքում
 պահել: Խաֆին և Լուֆին դավառների գյուղացիներն
 ստեղծեցին խորհրդային հանրապետութիւն և չորս
 ամիս դիմանալուց հետո անգլիոնեն ճնշվեցին հակա-
 հեղափոխութեան կողմից: Այն ժամանակ ապստամբ-
 փառների վորքաթիւ ջոկատներ, սպիտակների զնդակ-
 ների տարափի տակ, անցան անառիկ լեռները, ան-
 տոնները և միանալով ապստամբված գյուղացիութեան
 աւրիջ ջոկատների հետ՝ սկսեցին համառ, արյունահեղ
 պարտիզանական կռիւ հակահեղափոխական բանակնե-
 րի հետ: Վոչինչ չկարողացալ ջլտել նրանց յետանդը,
 վաճ յերկրում տիրող սև ուսկիցիան, վոչ ուժերի բա-
 ցարձակ անհավասարութիւն և վոչ էլ տրոցկիստների
 ճիչերը (վորոնք Չինաստանում միացել են աջ ուղի-
 քառուիստների հետ) այն մասին, թե նրանց դրութիւնն
 անհուսալի յե, թե հարկավոր է զենքերը վար դնել,
 թե հեղափոխութիւնը վերջացած է:

Պարտիզանները, մշտական հարձակման վտանգի
 վոչ-մարդկային դժվարին պայմաններում կռած ու
 կռիւված, համարյա անընդհատ պատերազմի մեջ լինե-
 լով հակառակորդի հետ, տարի ու կեսիւ ամենաան-
 դութ է ամենասոսկալի սպիտակ տերրորի և հե-
 դափոխական շարժման մասսայական թուլացման ժա-
 ջանակ-միշտ բարձր պահեցին խորհուրդների գրոյը:

Ֆեդ յերբ վոր Զինաստանի աշխատավորական մասսաները նորից սկսեցին զենք վերցնել ձեռքերը, ապա այդ ջոկատները կորիզը կազմեցին այն կարմիր բանակի, վորն այժմ ամբողջ աշխարհի շահագործավածների մեծագույն, փառքն և շահագործողների մեծագույն տառապանքն և արժանացել:

5. ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԸ

Դեռ 1929 թվին ամբողջ Հարավային Զինաստանում, մեկ այստեղ, մեկ այնտեղ, գյուղացիական ապրտամբուլթյուններ և խռովություններ էին բռնկվում գոմինդանյան բանակի զորքերի մեջ: Ներկայումս ամենաուժեղ և անհաշիվ կռիվներում փորձված Կարմիր բանակի 4-րդ զորամասն այդ թվականին մոտ 10.000 մարտիկներ ուներ իր շարքերում՝ ղեկավարութամբ ընկ. ընկ. Զոու-Դեյի և Մաո Յղե-Դունի: Իսկ 1930 թվի սկզբին արդեն հեղափոխական պայքարը Զինաստանում մղվում էր 14 զորամասերով, վորոնք իրենց շարքերում հաշվում էին 60 հազար մարտիկներ: Այժմ, դրանից մի տարի հետո, չինական հեղափոխութան սուրը—Կարմիր բանակը—այնպիսի ազդեցիկ ուժ է դարձել, վոր չինական պետական գործիչներն անհրաժեշտ են դառնում Քոլուր մյուս գործերը ժամանակավորապես հետաձգել և իրենց ամբողջ ուժն ու շաղթով կենտրոնացնել կոմունիստներին վոչընչացնելու վրա»:

Զինական Կարմիր բանակը շատ վատ և զինված: Զենք ճարելու միակ միջոցը հակառակորդին զինաթափ անելն է: Բոլոր հրացանները, վորոնցով զինված են Կարմիր բանակայինները, ձեռք են բերված այդ միջո-

ցով, Կարմիր բանակ են բնկել ապստամբած գոմինդանյան զինվորների հետ: Դրա համար էլ սկզբնական շրջանում Կարմիր բանակի մասերը հետեվյալ ձեվի կռիվ էին մղում.—յեթե հանդիպեր ուժեղ, մեծաքանակ, լավ զինված հակառակորդ, ապա Կարմիր բանակայինները —ցրվում էին գյուղերում, խռովում էին շրջակա գյուղացիության հետ և իբր թե Կարմիրներ չկան: Բայց հենց վոր սպիտակ բա-

Ապստամբած գյուղացիների կողմից ձերբակալված կալվածատեր.

նակի ավելի թույլ և փոքրաքանակ ջոկատ եր ուտաահում, շրջապատում էին նրան, վոչնչացնում հրամատարներին և զինաթափ անում զորքերին: Դերիններին

բացատրում եյին թե ինչ բանի համար և պայքարում
Կարմիր բանակը և թե ինչու գոմինդանցիները դուրս
են գալիս նրա դեմ և սրանից հետո, ով ուղղում եր մը-
նում եր Կարմիր բանակի շարքերը, իսկ ով չեր ուղղում,
ազատ եր արձակվում: Սպիտակ բանակի զորքերը, վե-
րադառնալով իրենց մասերը, պատմում եյին իրենց ըն-
կերներին տեսածն ու լսածը և սրանով քայքայում
մտքնում դոմինդանյան բանակի մեջ:

Վատ զինված Կարմիր բանակն ուժեղ և իր հեղա-
փոխական մարտական վոգով, իր այն գիտակցու-
թյամբ, թե թշնամու հետ հաշտվելու ուղիներ չկան,
վոր հաշտության ուղին ամբողջ գյուղացիութանը
տանում և դեպի կործանում, վոր միայն մի ուղի կա—
զինված պայքարում հաղթել բանվորագյուղացիական
խորհրդային իշխանության համար:

Կարմիր բանակը կռվում և չինական Կոմկուսի դե-
կավարությանը: Յուրաքանչյուր կարմիր բանակային
զիտի, թե ինչի համար և պայքարում:

Զորամասերում քաղաքական կոմիտայներ և քաղ-
րաթիներ կան, վորոնք քաղաքական աշխատանք
են տանում կարմիր բանակայիներին մեջ: Կարմիր բա-
նակայիներն ունեն իրենց կարմիր բանակային կոմի-
տեները, վորոնք ղրադվում են տնտեսական գործերով և
ազիտ-պրոպ աշխատանքով՝ ինչպես բանակի ներսում,
նույնպես և տեղական բնակչության մեջ: Յերբ Կարմիր
բանակը մի վորեւե նոր ուսյոն և գրավում, ապա կար-
միր բանակային կոմիտեները և քաղաքաթիները հատուկ
ջուկատներ են ընտրում տեղական բնակչության մեջ
ազիտացիա մղելու համար: Միաժամանակ Կարմիր
բանակը տեղական գյուղացիության հետ միասին
վոչնչացնում և հին իշխանության պաշտոնյաներին և

կալվածատերերին, այրում և հողի գնման կամ կա-
տալի պայմանադրերը, հարկային ցուցակները, քան-
դում և բանտերը և ողնում և գյուղացիներին խոր-
հուրդներ կազմակերպելու: Դրա համար ևլ Կարմիր
բանակը մեծ վստահություն և ոժանդակություն և
գտնում գյուղացիական լայն մասսաներում: Յերբ Կար-
միր բանակը հարձակում և դործում սպիտակների վրա:
ապա շրջապատի գյուղերից տասնյակ հազարավոր
գյուղացիներ, ով ինչով կարող և, ողնության են հաս-
նում Կարմիր բանակին: Աշխատավորության այդ անձ-
նուրաց ողնություն և Կարմիր բանակի հաղթանակնե-
րի հիմնական պայմանը:

Թե ինչպիսի խոշոր ուժ և ներկայացնում ապստամ-
բած գյուղացիությունը, վորն անվերադարձորեն վո-
րոչել և կամ հաղթանակել կամ կործանվել հեղափոխա-
կան պայքարում, դա շատ պայծառ յերվույթ և այն
հերոսական մաքառումների որինակներից, վորոնց բո-
վից, հատկապես վերջին տարում, անցալ չինական
Կարմիր Բանակը: Հենց այս տարում այնքան աճեց ու
զորացավ Կարմիր բանակը, վոր կարողացավ իր տակ-
տիկան փոխել և լուրջ ու դժվարին հարձակումներ
դործել ուժեղ հակառակորդի և նրա ամրացրած
գերքերի վրա:

ՉԱՆՇԱՅԻ ԳՐԱՎՈՒՄԸ ՅԵՎ ԻՄՊԵՐԻԱԼԻՍՏՆԵՐԻ ՄԻՋԱՄՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

1930 թվի հուլիսի 27-ին Կարմիր բանակը գրավեց
խոնան նահանգի Չանչա մայրաքաղաքը: Այդ քաղաքը
չինական ամբողջ պատմության ընթացքում բազմաթիվ
հարձակումների և պաշարումների յե յենթարկվել:
Գյուղացիական ամենուրեք ապստամբություններ

անգամ չեն կարողացել նրա ներսում պաշտպանված թըշ-
նամուն հաղթահարել: Քաղաքի գրավման հաջորդ որը
բոլոր փողոցները կարմիր դրոշակներով և հեղափոխա-
կան պլակատներով ելին զարդարված: Մի որ ել հետո
այստեղ կազմակերպվեց խունան նահանգի խորհրդային
իշխանությունը: Իմպերիալիստների ամբողջ գույքը
գրավվեց: Խորհրդային իշխանությունն իր ձեռքն ա-
ռավ բոլոր մեծ ձեռնարկությունները, պոստը, հեռա-
գրատունը: Նահանգի նախկին կառավարչի տունը Բան-
վորա-գյուղացիական ակումբ դարձրին:

Սակայն յերեք որից հետո, հուլիսի 30-ին Չանչայի
մոտ անդլիական, ամերիկյան և յապոնական ուղղա-
նավեր յերեվացին: Սկսվեց քաղաքի ուժերի ծեծումը:
Կարմիր բանակի քաղրամինը դիմեց բանվորական և
գյուղացիական կազմակերպություններին մի կոչով,
վորի մեջ հայտարարում եր, թե հասել ե իմպերիա-
լիստների հետ վճռական և անողոք կռիվ մղելու մո-
մենտը և բոլորը պետք ե մորիլիդացիայի յենթարկվեն
անմիջականորեն մասնակցելու հղափոխության պաշտ-
պանության մեծ պործին: Այդ որվանից զետափի փողո-
ցում այլևս չընդհատվեց ցույցերի և ադիտ-ջեկատների
չղթան: Սկսվեց ամբոցների կառուցումը, վորի վրա
տենդորեն աշխատում ելին հաղարավոր բանվորներ և
գյուղացիներ: Մի որում բոլոր ամբոցները կառուց-
վեցին: Նրանց վրա մի քանի տասնյակ զնդացիքներ
և թնդանոթներ ամրացվեցին: Կարմիր բանակի շտաբի
կարգադրությամբ քար կրեցին, Չանչայից ներքեվ,
գետի հունը լցնելու համար, վորպեսզի ոտաբերկրյա
աղմանավերը չկարողանան քաղաքին մոտենալ: Իմ-
պերիալիստների ուղղմանավերի կողմից քաղաքի ուղմ-
քաղածումը յարունակվեց հուլիսի 31-ին, և ողորտոսի

1-ին ու 2-ին, վորից հետո նրանք հետ քաշվեցին, զե-
րովհետեւ գետի ջուրն սկսեց պակասել: Սակայն ողոր-
տոսի 4-ին ջուրն անսպասելիորեն բարձրացավ: Ո-
տաբերկրյա 9 աղմանավ և 3 ողանավ նորից սկսե-
ցին քաղաքը ուժերից և կարմիր բանակն ստիպված
յեղավ նահանջել: Կարմիր գվարդիայի մասերի և
բանվորական պիկետների նահանջն սկսվեց դեռ ողոր-
տոսի չորսին: Վորպեսզի բանվորներին և քաղաքի
չքաղորությանը քաղաքից դուրս գալու և սպիտակ տե-
րորից ազատելու հնարավորություն տրվի, Կարմիր
բանակը մոտ ութ ժամ հերոսական ջանքով քաղաքը
պահում եր իր ձեռքում և միայն ողորտոսի 5-ի առա-
վոտյան սկսեց իր նահանջը:

Այսպիսով, յերեք կարմիր բանակը կարողացավ Գո-
մինդանի սպիտակ բանակին հաղթահարել, ապա նրա
ուժերից դեռ վեր եր տայքարել մինչեւ ատամները
ապառաղինված ոտաբերկրյա իմպերիալիստների հետ:

Սակայն չինական կարմիր բանակն արագորեն ա-
ճում ու զորանում ե և մոտենում ե այն մոմենտը, յերեք
նա կարող կլինի որակարգի հարց դարձնել գոմինդան-
յան հակահեղափոխության տիրապետության կոտա-
բյալ տապալումը և ոտաբերկրյա իմպերիալիստների
վերջնական արտաքսումը:

ԱՐՇԱՎ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏՆԵՐԻ ԴԵՄ

1931 թվի սկզբին չինական կարմիր բանակի շա-
քերում կար մոտ 300 հազար մարտիկ, վորոնք կա-
մակերպված ելին 40 բանակի մեջ: Կարմիր բանակի
հետ՝ ընդդեմ Գոմինդանի և իմպերիալիստների, թեվ-
թեվի տված պայքարի յեն գուրս դալիս հաջուր հա-

գործարար արտադրող զբոսաշրջիկների ջոկատներ, կարմիր զվարդիականներ, «յերիտասարդ զվարդիայի» ջոկատներում կազմակերպված յերիտասարդ աշխատավորության լայն մասսաներ: Գյուղացիական հեղափոխությունը Ձինաստանում, բանվոր դատակարգը և նրա կուսակցությունը — Ձինաստանի կոմիտեն և գլխավորում:

Դրա համար ել Ձինաստանի հակահեղափոխական կառավարությունն շտապում և իր բոլոր ուժերը կենտրոնացնել գյուղացիական հեղափոխությունը ճնշելու համար և «բոլոր մյուս գործերը մի կողմն և դնում»: 1930 թվի նոյեմբերին Չան Կայ-Շին համայն Ձինաստանում արշավ հայտարարեց կոմունիստների դեմ: Նա գինեբույններին հրամայեց յերեք ամսվա ընթացքում վոչնչացնել բոլոր կարմիր բանակային մասերը և գյուղացիական ապստամբական ջոկատները: 300 հազարից վոչ սակաս զորք ուղարկեց կռվելու ապստամբ գյուղացիություն դեմ:

Սկզբում պետական զորքերն իսկապես մի շարք հաղթանակներ տարան: Նրանք կարմիր բանակից մի շարք քաղաքներ հետ խլեցին: Բայց հետո պետական զորքերի միջև խմորումներ առաջ յեկան: Ձինվորներն սկսեցին հրաժարվել գյուղացիության դեմ կռվելուց: Յեվ յեթե պետական զորքերը զբաղեցին ելի մի շարք քաղաքներ, ապա այդ քաղաքների շրջակա գյուղացիները չեյին հնազանդվում հակահեղափոխական իշխանություններին, հրաժարվում եյին սպիտակ բանակի զորքերին ուսելիք տալուց և հարձակվում եյին սպիտակների առանձին մասերի վրա: Գյուղացիները հաճախ վերցնում եյին իրենց հետ ունեցածը և դադարում եյին կարմիր բանակի հետ: Ահա ինչ և գրում Յոյանսի

նահանգում կոմունիստների դեմ մղվող արշավին մասնակցող Գոմինգանյան մի սպա իր նամակում. — «Տեղական չքավորությունը միանգամայն միաձուլվել, խառնվել և բանդիտների հետ (բանդիտ բառով նա վտակում և կարմիր բանակայիններին): Հենց վոր դայիս և կառավարական բանակը, ապա չքավորությունը, վախենալով հարուստների (այսինքն կալվածատերերի) վրեժխնդրությունից, հեռանում և կարմիր բանակի հետ»: Պատմելով, թե ի՞նչպես իր զորքերը զբաղեցին Յունսինյա քաղաքը, այդ սպան գրում և. «գեկտեմբերի 18-ին մենք դուրս յեկանք Յունսինյա քաղաքից, իսկ կարմիր բանակը հենց լսում և, վոր մեր մասերը թողել են քաղաքը, իսկույն նորից զբաղվում և այն»:

Գոմինգանյան ղեկավարականներն իրենք խոստովանվում են, վոր կարմիր բանակի դեմ այդ արշավում իրենց շահած հաղթությունները վոչ մի կոպեկ չարժեն, վորովհետև այնպիսի նահանգ, վորպիսին Յոյանսին և, ուր 25 միլիոն բնակչություն կա, գյուղացիությունն ամբողջությամբ «կանգնած և կոմունիստների կողմը»: Այդպիսի ահուկ ապստամբ մասսաներին ճնշելու համար հարկավոր և այնպիսի բանակությամբ զորք ուղարկել, վորի կերակրելն անգամ անհնար կլինի, մանավանդ, վոր ապստամբած գյուղացիներից շատ դժվար և բանակի համար սպրեմավորում ստանալ:

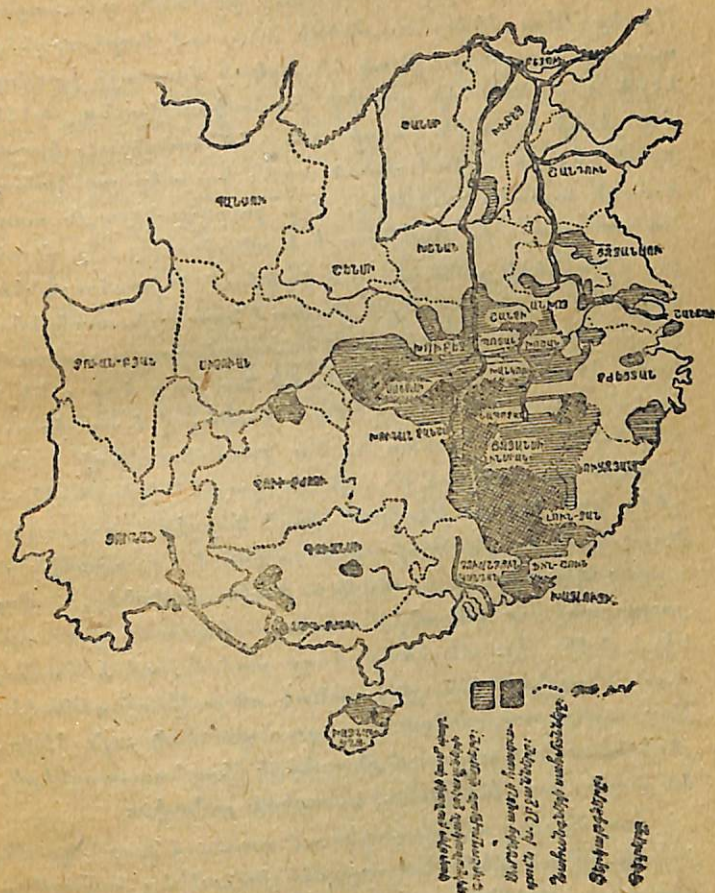
1931 թվի հունվարի 1-ին, Յոյանսի նահանգում, կորմիր բանակը գերեց և գինաթափեց Գոմինգանյան մի ամբողջ դիվիզիա: Այդ դիվիզիայի ղեկավորները, մշտապես դառնվելով հեղափոխական գյուղացիության ողակում և իրենք ել վորպես նախկին գյուղացիներ, սկսեցին արտոնջալ այն բանից, վոր իրենց ուղարկում

են կռվելու Կարմիր բանակի դեմ: Յերբ Կարմիր բանակը չըջապատեց այդ զիվիզիան, վերջինիս զինվորները փորոչեցին անձնատուր լինել: Սպաները կոտորվեցին, զենքը բաժանվեց կարմիր բանակայիններին, իսկ զինվորներն ազատ արձակվեցին: Դրանից հետո ելի չորս գոմինդանյան զիվիզիա պարտվեց և զինաթափվեց, իսկ մի մաս կարմիր բանակի կողմն անցավ: Այդ արշավանքի նման տապալումից հետո (արշավանքը պետք է վերջանար յերեք ամսում) «կոմունիստների դեմ մղվող ընդհանուր հարձակումը» դադարեցվեց և «կոմունիստներին վնասացնելու» նախնական ժամկետը (վերաբարի վերջը) յերկարացվեց ելի յերկու ամսով:

6. ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀՈՂԱՅԻՆ ՀԱՐՑԻ ԼՈՒԾՈՒՄԸ

Ներկայումս Չինաստանում ընդարձակ չըջաններ կան խորհուրդների իշխանության ներքո: Այդ խորհրդային հողամասերում ապրում և 40-50 միլիոն բնակչություն, այսինքն ավելի, քան ամբողջ Ֆրանսիայում: Խորհուրդներն այստեղ ընտրվում են չրափորու միջակ դյուղացիներից, բատրակների, բանվորների, մանր արհեստավորների և կարմիր բանակայինների կողմից: Չինաստանի Կոմկուտը ղեկավարում և խորհուրդների աշխատանքը և խորհրդային իշխանության շինարարությանը մասնակցող աշխատավորական մասսաների գլուխն և կանդնած: Վրչ միայն կարվածատերն է պայքար մղում խորհրդային իշխանության դեմ, այլև կուլակը. և խորհուրդները վարում են աշխատավարության պայքարն ինչպես կալվածատերերի, նույնպես և կուլակների դեմ:

Ներկայումս, Չինաստանում, խորհուրդների հիմնական խնդիրն է կալվածատերերի հողն ամբողջու-

Չինաստանի խորհրդային հայրենների և խորհրդային իշխանության եամար մղվող պայքարի բարտեղը

Թյումբ քոնադրալել և հավասար բաժանել գյուղացու-
թյանը: Այս միջոցառումների խնդրում խորհուրդները
պետք է գյուղացիության հիմնական մասայի չքավոր-
ների և միջակների ախտիվ մասնակցությունը չահն,
վորպեսզի հողային հարցի լուծումը խանդավորող կուլա-
կի վործերին հակահարված տան: Կուլակի ցանկանում
և հողն այնպես բաժանել, վոր յուրաքանչյուրն ստա-
նա համաձայն իր կնիկներարի և տնտեսությունը վարե-
լու միջոցների քանակի: Նա խցկվում է խորհուրդների
մեջ և ամեն կերպ ջանք է թափում նրա աշխատանքներն
իր շահերին ծառայեցնել: Հավասարեցնող բաժանումը
նրան ձեռնտու է, վորովհետև նա շատ հող ունի և
համախ, կալվածատիրոջ նման, կապալով է տալիս ու-
րիշներին: Դրա համար էլ նա կալվածատիրոջ հետ
միասին պայքար է մղում խորհրդային իշխանության
դեմ, կամ ջանք է թափում նրան ներսից քայքայել:
Խորհրդային շրջանների մեծ մասում գյուղացիներն
արդեն կարողացել են հողն այնպես բաժանել, վոր
յուրաքանչյուր ընտանիք ստանա համաձայն ուտոդ-
ների թվի: Այլ տեղերում հողը բաժանվում է համա-
ձայն ընտանիքի անաշխատունակ անդամների քանակի:
Ամենաշատ տարածված է հողաբաժանման այն ձևը,
յեթք նկատի չե առնվում ընտանիքի ինչպես ուտոդների,
նույնպես և աշխատունակ ձեռքերի քանակը:

Կուլակն ե'լ ավելի ցասկոտ և դառնում խորհրդային
իշխանության դեմ: Նա դադարի խմբակներ է կազմա-
կերպում, վորոնք դադարում են խորհրդային աշխա-
տակիցներին ծեծելով, նա լարում է միջակին խորհրդ-
ային իշխանության միջոցառումների դեմ և ամեն
կերպ ջանք է թափում նվաճել կամ քայքայել խոր-
հուրդները:

Ձինական գյուղացիները խորհուրդների իշխանու-
թյուն ձեռք բերելով, ստիպված են կովելու ոտարերկ-
րյա իմպերիալիստների հետ: Անգլիական, ֆրանսական,
յապոնական և ուրիշ կառավարություններ վենք ու զորք
են ուղարկում Ձինաստան՝ ապստամբած Ժողովրդի դեմ
կովելու համար: Մենք արդեն տեսանք, թե ինչպես ո-
տարերկյա ռազմաճակերն ու ողանավերը ոմբակոծում
էին Չանչան: Ձինական գետերով լողում են ոտարերկ-
րյա մարտանավերը և իրենց լնդանոթներով սպառնում
են չինական կարմիր բանակին ու գյուղացիական ջո-
կաններին:

Խորհրդային ռայոններից մեկը, վորը դոյացել է
1930 թ. Գուանսի նահանգի Լունչոու քաղաքի շուրջը,
սահմանակից է ֆրանսական գաղութ Հնդկաստանին: Ահա
ինչ է դրում այդ ռայոնի խորհրդային չարժման մասնա-
կիցներից մեկին իմպերիալիստների հետ ունեցած պայ-
քարի մասին:

«Մտահոգված ու վախեցած այն բանից, վոր Լունչո-
չոույի բանվորները, գյուղացիներն ու զինվորներն իշ-
խանությունը դրավել են, ֆրանսիական իմպերիալիստ-
ները հրամայեցին Գուանսիի ռեակիոն կառավարու-
թյանը՝ վոչնչացնելու հեղափոխական իշխանությունը
Լունչոույում: Հակառակ դեպքում՝ ֆրանսիացիներն
սպառնացել էին Հնդկաստանից Լունչոու ուղարկել մի
քանի հարյուր զինվոր՝ դնդացիներով և ողանավերով
և այդպիսով «խաղաղություն հաստատել»: Հեղափոխա-
կան կոմիտեն անմիջապես հրապարակեց այդ տեղեկու-

թյունները, Վորոնժ բնակչության մեջ մեծ վրդալծութեան
առաջ բերին: Բոլոր հեղափոխական կազմակերպու-
թյունները ժողովներ դուժարեցին և բողոքի բանաձև-
վեր ընդունեցին իմպերիալիստների բռնի միջամտության
դեմ ու վորոնժցին պահանջել հեղկոմից բռնադրավելու
մաքսատունը, յեկեղեցիները, և իմպերիալիստների
գուլժն ու ձեռնարկությունները Լուսժոույում: Հակա-
իմպերիալիստական միտինդին մասնակցեց ավելի քան
10 հազար մարդ: Հեղափոխական կազմակերպություն-
ների ներկայացուցիչների ճառերից հետո այդ ամբողջ
մաստան ցույցի դուրս յեկավ: Ամենից առաջ ղեկեցին
Փրանսիական հյուպատոսարան, ապա շարժվեցին դեպի
մաքսատուն: Ինչպես մաքսատունը, նույնպես և յեկե-
ղեցիներն ու բոլոր Փրանսիական խանութները հեղկոմի
կողմից բռնադրավեցին: Մաքսատան և հյուպատոսա-
րանում գտնված ամբողջ գուլժն ու կահավորանքը տրք-
վեցին դանադան հիմնարկների և կազմակերպություննե-
րի: Հյուպատոսարանում գտնվեց մի զնդացիր: Բացի
դրանից՝ հարևան գավառում գյուղացիները գտան խոր-
տակված մի ողանավ: Ողաչուններից մեկը խորտակման
ժամանակ մեռել էր, իսկ մյուսին գյուղացիներն սպա-
նել էին: Ողանավի վրա կար մի ծանր տեսակի զնդա-
ցիր, վորը հետադայում հանձնվեց գյուղացիական մի-
ության: Սակայն յերկու չաբաթից հետո Փրանսիացի-
ները զորք ուղարկեցին Լուսժոույի խորհրդային ուս-
յունը:

ՆԱԶՈՒՄՆԵՐՆ ՈՒ ԳԺՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԽՈՐՀԵՐ- ԴԱՅԻՆ ՌԱՅՈՆՆԵՐՈՒՄ

Ամենաուժեղ խորհրդային ուսյուններում խորհրդա-
յին կառավարությունները բանկեր են հիմնել և սեփա-
կան փող են տալում: Կոոպերատիվներ են կազմակերպել
վաճառականների սպեկուլյացիայի դեմ պայքարելու
համար: Գոյություն ունեն գալրոցներ և հիվանդանոց-
ներ:

Սակայն խորհրդային ուսյունների տնտեսական կյան-
քում մեծ դժվարություններ կան, գլխավորապես այն
պատճառով, վոր հակահեղափոխական գործերն այդ
ուսյունները բլոկադայի յեն յենթարկել: Նրանք արդելում
են ապրանքափոխանակությունը խորհրդային և վոչ
խորհրդային ուսյունների միջև: Յեվ վորովհետև խոր-
հրդային իշխանությունը գոյություն ունի մեծ մասամբ
հացառատ ուսյուններում, ապա հացն այնտեղ շատ աժան
է, մանավանդ այն վայրերում, վորտեղից առաջ հացն
արտահանվում էր, իսկ այժմ ի վիճակի յեն հացն ավելի
աժան ծախելու, վորովհետև այլևս բերքը չեն կիսում
կարվածատիրոջ հետ, իսկ խորհրդային իշխանությունն
ել թեթևվ հարկ և վերցնում: Զբաղորն հարկից միան-
գամայն ազատվել է, իսկ միջակը վճարում է բերքի 5
տոկոսը միայն: Կուլակներն ավելի բարձր հարկ են վճա-
րում—բերքի 15-30 տոկոսը: Այս բոլորի հետ միասին
շատ դժվար է, յերբեմն էլ միանգամայն անհնարին է,
ներմուծել այնպիսի ապրանքներ (աղ, նավթ, գործ-
վածքներ), վորոնք խորհրդային ուսյուններում չեն աը-
տալովում: Դրանից ել այդ ապրանքները չափազանց
թանկացել են:

Չնայած այս դժվարություններին, խորհրդային ռա-
յոնների դյուզագուծյան դրությունն արմատապես տար-
բերվում է Գոմինդանի լծի տակ գտնվող նրանց ընկեր-
ների դրությունից: Խորհրդային ռայոններում գյուղա-
ցիներն իրենց հողի տերերն են: Սպիտակների ռայոննե-
րում գտնվող դյուզացիներն այս բանը չափ լավ են հաս-
կանում և ոգտագործում են բոլոր հնարավորություննե-
րը խորհրդային ռայոններն անցնելու համար: Խորհր-
դային ռայոններից մեկում, Խենան նահանգի հարավում,
այդպիսի «չվողների» թիվը հիսուն հազարից անցնում է:

Խորհրդային ռայոնների կենցաղը նոր ձևով է վե-
րակառուցվում: Վոչ-խորհրդային ռայոններում կինը
ստորուկ է հանդիսանում: Այժմ խորհրդային իշխանու-
թյունը կնոջը տղամարդկանց հավասար իրավունքներ
է տվել: Խորհրդային իշխանությունն արգելել է կանանց
վաճառքը, կինն ընտրելու և ընտրվելու իրավունք ունի
ու ամուսնության և ապահարդանի ազատություն է ստա-
ցել: Արդեն քիչ չեն ինչպես գյուղական, նույնպես և դա-
վառակային ու գավառային խորհուրդների կին անդամ-
ները: Կանայք վորպես գթության քույրեր, ագիտատոր-
ներ և մարտիկներ, մտնում են նաև Կարմիր բանակի
շարքերը: Չանչալում Կարմիր բանակի գործողություն-
ներին մասնակցեց բացառապես կանանցից՝ կազմված
մի ջոկատ, կին հրամատարով:

Ներկայումս Չինաստանում նախապատրաստական
աշխատանքներ են տարվում առաջին համաշխարհային
խորհուրդների համագումար հրավիրելու համար: Այդ
համագումարը պետք է մշակի չինական խորհրդային
հանրապետության սահմանադրությունը և հողի ու աշ-
խատանքի օրենքները: Այդ համագումարում պետք է

ընտրվի կենտրոնական խորհրդային կառավարություն:
Դյուզերում և գործարաններում անց են կացվում համա-
գումարի պատգամավորների ընտրությունները, բացա-
րվում է խորհրդային իշխանության նշանակությունը
և ագիտացիա յե մղվում պաշտպանելու խորհրդային
ռայոնները գոմինդանցիների և իմպերիալիստների հար-
ձակումից: Խորհրդային ռայոններում այս բոլորն ար-
վում է միանգամայն ազատ, իսկ վոչ խորհրդային ռա-
յոններում՝ դաղտնի, վորովհետև վայստեղ զնդակահա-
րում են դեպի խորհրդային իշխանություն սոսկ համա-
կրանք տածելու համար անգամ:

Այս բոլոր խոշոր նվաճումներով հանդերձ խորհրդա-
յին շարժումը դեռ մի շարք լուրջ բացեր պետք է հաղ-
թահարի: Կոմկուսն ու խորհուրդները, չնայած այն բա-
նին, վոր աշխատավորների անսահման վստահու-
թյունն ու ոժանդակությունը նվաճել են, դեռ չեն կա-
րողացել, ինչպես հարկն է, կազմակերպել և կադմա-
կերպված ոգտագործել մասսաների հեղափոխական են-
տույիսպմը, վորպեսդի նրանք մասսայական, կուռ շար-
քերով դուրս դան ընդհանուր թշնամու դեմ: Բանվոր-
ներն ու դյուզացիները դեռ չատ հաճախ անջատ-անջատ
են պայքար մղում, իսկ դրանից ոգտվում են հակահեղա-
փոխական զորքերը, կալվածատերերն ու կուլակները:
Խորհրդային ռայոններում ամենուրեք բանվորներն ու
բատրակները կադմակերպված չեն սլոոֆիսության մեջ
և թույլ են ներդրավում խորհուրդների աշխատանքին:
Բանվորներն ու բատրակներ քիչ կան նաև Կարմիր բանա-
կում: Դրա համար ել Չինաստանի բանվոր դասակարգը
դեռ բավարար չափով չի ղեկավարում դյուզացիական
հեղափոխական շարժումը: Հողի և խորհրդային իշխա-

Եւսեփ յան համար մղվող պայքարում՝ գյուղացիութիւնը յանձն
կարող և կուռ միաձուլվել միմիայն բանվոր դասակարգի
և կոմկուսի անմիջական ղեկավարությամբ։ Միայն
բանվորներն ու բաւարակներն՝ չքավորության հետ միա-
տեղ աւտով զործունեյությամբ կարելի չե պայքարել
կուլակի աղղեցության դեմ, վորը ջանք և թափում իր
կողմն անցկացնելու միջակ գյուղացիութեանը և հողաւար
ժանուամն իր ոգտին կատարել։ Ենկ բանվորներն ու բաւ-
արակներն այդ աւտով ղեկավարության ու անբավարար
կազմակերպութեան պակասութիւնը սուր կերպով
զդացվում և ինչպես խորհրդային ռայոններում, նոյն-
պես և գյուղացիների պարտիզանական կովում։ Ստաց-
վում են այնպիսի դեպքեր, յերբ պարտիզանական ջո-
կատները, մի վորելիս դավառում իշխանութիւնը դրա-
վելուց հետո, հրաժարվում են հարելան դավառի գյուղ-
ացիութեանն ողնութեան դնալուց։ Կամ ալելի վտանգա-
վոր մի բան, միջակները յենթարկվում են կուլակների
ադիտացիային և խորհուրդների մեջ քվեյարկում հողուտ
կուլակային միջոցառումների. կուլակն սպառնում և մի-
ջակի ղեկավարութիւնն իր ձեռքում կենտրոնացնելու,
վորպէսզի առաջին իսկ հնարավորութեան ղեկընդ
վաճանի գյուղացիութեան հեղափոխական պայքարին։
Դրա համար և խորհրդային ռայոններում ամենաանհե-
տաձգելի խնդիրն և կազմակերպել բանվորներն և բաւ-
արակներն պրոֆմիութիւններ, և միջակ գյուղացիու-
թեան մասսաներում պրոլետարական աղղեցութիւնն
ամրացնելու և կալվածատիրոջ, կուլակի ու կուլակային
աղղեցութեան դեմ կազմակերպված պայքար մղելու
համար—կազմակերպել չքավորական խմբակներ։ Միայն
այս կերպ անցողիկե քաղաքական տարածքներ և ու-

ժեղացներով բանվորական կոբիդը կարմիր բանակում
կարելի ցն ունենալ լավ թիկունք ունեցող աճուր կարմիր
բանակ, վորն հենվելով իր թիկունքին, կարող կլինի
հաղթական հարձակման անցնել ինչպես Գոմինդախի,
Նուրխան և ոտարները յա իմպերիալիստներին դեմ :

ՅԵԶՐԱՓԱԿՈՒՄ

Քաւրժուա-կալվածատիրական Դոմինգոսը և իւր
աղերիալիստները շատ լավ են հասկանում, վոր հաղթա-
կան խորհրդային շարժումը վոչ միայն նրանց կըբի չե-
նական հողից, այլ և սպառնում և ամբողջ իմպերիա-
լիստական աշխարհի գոյութիւնը: Նրանք բացարձակ
խոստովանում են այդ իրենց մամուլում և կոչ են անում
էրենց կողմնակիցներին՝ համախմբուելու և միասնակա-
ն հարձակում գործելու նոր, խորհրդային հանրապետե-
թյուն ստեղծող չին աշխատավորութեան վրա:

Սաեայն մինչև այժմ ուղղմական արշավները Գո-
մինդանի և իմպերիալիստների սպառնաժ հանդուրժում
ները չեն տվել: Ընդհակառակն՝ այդ ավելի յն ուժեղաց-
րել աշխատավորական մասսաների վրդովմունքը և նը-
քանց ե'լ ավելի յն համայնմբել կոմկուսի գրոչի շուրջը:

Համոզվելով, Վոր միայն սպիտակ ամբոխով դռն-
քի արվում, Գոմինդանն սկսել է դիմել մաստաներին խա-
րելուն: Գոմինդանյան կառավարութունը մի նոր հա-
ղային օրենք է հեղինակում, վորով դշուղացուն խա-
տանում է կապալավճարն իջեցնել 25 տոկոսով, մշտա-
կան կապալի իրավունք տալ նրան, իհարկե այն պայ-
ջանով, Վոր կապալառուն կալվածատիրոջը կանոնավոր
մուծի կապալավճարը և պեհնիս հանդեպ կատարի իր
բոլոր այլ պարտավորությունները: Բացի դրանից ար-

վրամ են այլ ահադին խոստովներ և վերջապես այն
խոստովներ, վոր այս որենքը կառավարության հաստակ
վարչականով կյանքի մեջ կմտցվի:

Սակայն չինական դյուղացիութունը չի ուզում
այդ «հատուկ վորոշմանը»: Գյուղացիները գիտեն, վոր
թե ինչքան եւ վորոշման լինեն այդ գիշումները, նորից
կալվածատերերը չեն համաձայնի, մինչեւ վոր հրացա-
նի պոչը նրանց վրա չուղղվի: զրա համար եւ դյուղացի-
ները գենքը ձեռքին, վերջնականորեն քշում են կալվա-
ծատերերին և զրավում են ամբողջ հողը:

Մինչեւ 1917 թվի ուստական վորձով պարզ չեղավ
թե դյուղացիներն ինչքան քիչ են հետաքրքրվում նման
խոսակցություններով այն պահին, յերբ այրվում են
կալվածատերերի գոյակները:

Չինական աշխատավորները չեն ցանկանում և չեն
կարող ըստ հնի ապրել, զրա համար եւ ապստամբում
են: Կալվածատերերը, կապիտալիստները, գոմինդանյան
սկիզբնականութունը և իմպերիալիստներն իրենց տե-
րապետությունն ալելի յերկարաձգելու համար՝ ողոր-
ն և ալելի ուժեղացնեն բռնությունն ու լայն մտա-
նորի շահագործումը և այդ նրանք անում են:

Չեզ սպիտակ տերսրով և վոչ եւ խաբեյությամբ
չի կարելի հանդիմանել չինական հեղափոխությունը: Յեզ
կոչանությունը զրավելով, չինական բանվորն ա. դյուղ-
ացին հնարավորություն կստեղծեն, համաշխարհային
պրոլետարիատի օղնությամբ, զնալու սոցիալիզմի կա-
ռուցման ուղիով:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0209103

№ 15 400. (12/1, 4.)

А. МЕЛНАЛКСНИС

ЖИЗНЬ и БОРЬБА КРЕСТЬЯНСТВА
В КИТАЕ

Госиздат ССР Армении
Эривань — 1931

333-301(51)

V-53